

KVÁLTO SZÓ

TARTALOM

Dr. Nagy Géza: Egyházunk erkölcsi élete. — „IGY SZÓL AZ ÚR“ Ajtay Gábor: A bűn zsoldja. — László Dezső: Bűneink, betegségeink. — Péter Endre: Külföldi kapcsolataink. — KERESZTYÉN KRITIKA. 6.: Tévedések az egyház életének szemlélete körül. — Tíz éves találkozó a theológián. — KÉZ A KÉZBEN. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. I. D: Sipos Géza: A spiritizmus az ige fényében Tompa Arthur: Előzetes értesítés. — HIREINK.

MEGJELENÉS: DR. TAVASZYSÁNDOR

1937

Megjelent!

Megjelent!

A mi dalaink

második bővített kiadása. Ára 10 Lei.

Megjelentek!

Megjelentek!

Barth Károlytól:

5. **Isten Igéjének szolgálata.**
6. **A reformáció mint döntés.**
7. **Isten akarata és a mi kívánságaink.**
Fordította: Pilder Mária. Darabonként 10 Lei.
8. **A ref. tan, annak lényege és feladata.**
Fordította: M. Nagy Ottó. Ára 18 Lei.

Barth Károly feleletei előadásával kapcsolatban feltett kérdésekre.

Összeállította és részben fordította: M. Nagy Ottó. Ára 10 Lei.

Az egyház jelene és jövője.

(Három előadás.)

Irták: Barth Károly és Révész Imre. Ára 35 Lei.

Isten kegyelmi kiválasztása.

(Négy előadás az eleveelrendelésről.)

Irtá: Barth Károly. Ára 35 Lei.

Dr. R a v a s z L á s z l ó :

Hazafelé.

Elmélkedések és imádságok nők számára. Finom indiai papíron
előállítva ára: **200 Lei.**

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a
pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theol.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

XI. ÉVFOLYAM

1937. JULIUS—AUGUSZTUS.

7—8. SZÁM.

Egyházunk erkölcsi élete.

A világháború előtt sokat olvastuk és bírtuk Menger Antal bécsi professor szocialista szellemű etikáját. (Új erkölcsstan. Ford. Ormós Ede. Budapest, 1907.) Jellegzetes állításai a következők: Hatalom és erkölcs lényegileg azonosak. Erkölcsös az, aki alkalmazkodik a társadalom hatalmi viszonyaihoz. A lelkiismeret nem más, mint a társadalom hatalmi viszonyainak az ember lelkiületére visszaverődő fénye. Az erkölcsi állapotok javítása a társadalom hatalmi tényezőinek átalakításától függ. Már akkor megállapítottuk, hogy ezek a tételek nemcsak az Igeből fölélő keresztényen etika, de az erkölcsi felelősséget, autonómiát bár részben feltételező, ideális erkölcsstan szempontjából is tarthatatlanok.

Azóta két nagy szellemi mozgalom megrázó hatása áramlott végig Európán. Mindkettő a világháború méhéből kelt ki. Egyik az istenellenes forradalom s az ezzel kapcsolatos társadalmi kísérletezések rendszere, a másik pedig a nemzeti szellem uralomra jutása, minden egyéb szellemi tényezőnek, még az egyházi életnek is fölébe való kerekedése. Mindkét mozgalom nagy lecke a kereszténység számára, mely olyan szívesen húzódik vissza szellemi térre és fordul el a bűnös világtól. Megtanítanak minket arra, hogy ezt a földi életet a világtól elvonulva, a hívők boldog társaságában folytatni nem lehet. Az evangélium ismét a világ kovásza kell, hogy legyen. Másfelől arra is intenek, hogy az erkölcsiség nemcsak az egyéni élet sokszor sekélyes talajából, hanem a társadalmi mozgalmak és tényezők örvényéből is sarjadzik elő. Isten nemcsak az egyes embert, de a világot is mozgatja körülöttünk s ennek útján is közli velünk az Ige mélyebb értelmét s az ő szentséges céljait, amik felé sokszor ellendíthatatlanul ragad. Röviden: ma már a társadalmi élet külső tényezőit is inkább méltányoljuk az erkölcsiség kialakulásá-

nál, mint régebben. Ma egyházunk erkölcsi élete is más, mint a világháború előtt. E változást nemcsak az Ige mélyebb megértése, de a külső események megrázó ereje is idézi elő.

A fenti két dráma nemcsak egy sajtós meghatározó tényezőt eredményezett erkölcsi életünkben s ez a kisebbségi sors. Mi ennek a lényege? 1. Kényszerű demokratizálódás. Ma nincsenek kiváltságos osztályok, a nagy vagyoni ellentét helyett fokozatos elproletárizálódás jelentkezik. 2. A kívülről jövő hatalmi nyomás ellenhatásaként felébredt a lelkekben az elmélyedő, kritikai, nemzeti öntudat. Kereszténységünk így olyan tényezőket kapott kialakulásában, amik a világháború előtt nem állottak rendelkezésünkre. Az akkori társadalmi élet vezető osztályai: a jogász, katona és dzsentri nemzedék minden más embert alsóbbrendűnek tartott magánál. Ma akarva, nem akarva, mindenki közelebb húzódik embertársához. Egyes osztályok egészen eltűntek vagy beleolvadtak egy másikba, akik pedig még mindig megőrizték osztálytudatukat, azok is másképp néznek most embertársaikra és a népre, mint régebben. Az ifjúsági mozgalmak, különösen a keresztény szelleműek még inkább kiegyenlítik a különbségeket. Kezd mindinkább előtérbe lépni mindnyájunk közös szeretetének tárgya, a nép. Ez pedig az evangélium demokratikus erkölcsisége (Máté ev. 9:36). A régi gőgös, felületes, évhajhászó nemzedék megmaradt ivadékai ma már nevelésük és nem játszanak komoly szerepet. Nemzeti léren a lármás, tüntető hazafiaskodás helyett a szigorúan bírdó, de annál bensőbb és forróbb nemzetszeretet jelentkezik. (V. ö. Petőfi, Ady stb.) Ez a lelkiület nem néz le másokat (mivel vagyok én különb?), hanem Istenre tekint s ezt kérdi: mit akarsz velem és népemmel Uram? Mi a te megújító kegyelmed útja? E kérdések szintén közelebb visznek Krisztushoz.

Igy értjük meg, hogy az egyház, ami régebben másod- és harmadrendű társadalmi tényező volt, most ismét feltűnően az érdeklődés középpontjába került. Ennek nemcsak ígérgetése és lelkigondozása, de erkölcsi kérdései is aktuálisak. Itt keresik a beteg és lázban vergődő világ kérdéseire a feleletet.

A keresztyén erkölcsiség, melyet az egyház Krisztus megbízásából hirdet, képvisel és meg akar valósítani, egyénileg istenfiúság (Máté ev. 5:45) társadalmilag pedig testvériség a Krisztusban (Ján. 17:21). Nézzük meg, hogy mit fejlődött e téren az utóbbi években egyházunk erkölcsi élete és micsoda veszélyek fenyegetik még ma is.

Az istenfiúság szent érzése s ennek dődt erői a kegyelemből hit által való megigazulás eredményei. Nem gyökértelen virág tehát, hanem Isten lelkének és az Igének hatása alatt születik. Hogy miként, az most nem tartozik ide, mert nekünk ennek megnyilvánulásait kell vizsgálnunk. Ezek pedig a buzgóság, hősiesség, kezdeményezés, kitarlás, fegyelmezettség, rendszeres munka és áldozat. A buzgóság megnyilvánulási helye a kultusz, mely a templomban és különböző építő összejövetelek látogatásában, eredményes munkájában nyilvánul meg. Örömmel állapíthatjuk meg a háború utáni lelkészi és püspöki jelentésekből, hogy a templomlátogatás, urvacsoravétel, konfirmáció grafikonja évről-évre nő. Ezzel párhuzamosan pedig 1924-től 1934 ig kifejlődött egy olyan élénk ref. egyesületi élet (belmisszió), amiről a háború előtt nem is álmodtunk. Sajnos, a buzgóság fattyúhajlásai: a szektaszzerű rajongás és idegen vallási közösségek keresése is jelentkezik. A szektáskodók száma 1921-ben csak 1882, 1931-ben 3533, 1933-ban 7270. Sőt a valóság még ennél is szomorúbb képet mutat. A kitérés egész 1931-ig kevesebb, mint az áttérés, sőt nyerünk évente 20—30 lelket. Ettől fogva rohamosan zuhanunk. 1931-től 35 ig egyházunk vesztesége 1873 lélek, a múlt évben pedig, különösen Kolozsváron, minden felekezettel szemben veszítettünk. A kitérés oka, amint a számok mutatják, nemcsak a külső kényszer, vagy kedvező elhelyezkedés, hanem a gondozottabb lelki élet utáni vágy is. Pl. legtöbbben szektáriusok és felekezetenküliek (teozófusok, spiritalisták) lettek összesen 572. Aki pedig megmaradtak számunkra, azok még összességben húzódnak s még nagyobb buzgósággal keresik az egyházzéptés lehetőségeit. Vajjon ki tudjuk-e elégteleni ezeknek lelki éhségét?...

A buzgóság legelső megnyilvánulása a hősiesség, hitben gyökerező kezdeményezés. Sokan e téren főképpen az iskolaügy visszailleségése miatt (1921-ben 523 el. és 33 középiskola, 1935-ben csak 358 el. és 13 középiskola) ma már lebecsülik ezt. Pedig a külső nyomás és a művelt osztály ellankadása mellett is a néplélekben még mindig ott lobog az elszánt vállalat-

kozási munkakedv, amint ezt az utóbbi évek gazdasági akciót, a telepések birtokgyarapodása és a székely élelmesség útkeresései bizonyítják. A népnél általában nincs meg az a lemondó, haláliszagú gondolkodás és érzésvilág, ami egyes pesszimista költőinknél és alkudozó közéleti emberünkél. Ez még mindig várja a Krisztusban hívó és érette hősiességgel munkálkodni kész vezetőit. Sajnos, nemcsak művelt középosztályunknál, de a népnél is fel-fel tűnik a lemondás és az élet küzdelmeibe belefásulás keserű hangulata. A jelszó ezeknél: mentünk, ami menthető, hiszen egyházunknak s nemzetünknek ügyis már vége! (Denunciációsok.) Ez a hitetlen gondolkodás egyházunk erkölcsi életének gyökerén rágódik s ez a legnagyobb veszedelem. Nemcsak azért, mert elszakít Krisztustól s életképtelenné tesz, hanem azért is, mert a hit helyett alpót-ékok narkotikumai után néz. Ezek a következők: könnyelmű szórakozás, alkoholizmus, kalandvágy. Sajnos, kimerülő, sőt még kezdetleges bűnözési statisztikák sem állnak rendelkezésemre. Csak azt állapíthatom meg, (Tonk E. adatai, Erdélyi Fialatok 1937) hogy Erdély az összes tartományok között a legtöbb alkoholt fogyasztja, itt minden 586 lakosra jut egy korcsma. S a vármegyék közül Fogaras mellett Kisküküllő, Udvarhely, Maros, Háromszék és Csík megyék fogyasztják a legtöbb alkoholt, tehát főként azok a vidékek, ahol híveink nagy számban élnek. Szerencsére a szociális betegségek (Erdélyi Fialatok 1936) mint pl. tuberkulózis, vérhaj és malária nálunk a legkisebb számmal fordulnak elő, ami azt mutatja, hogy az alkoholfogyasztást mégis mértékletes, fegyelmezett és egészséges életmóddal igyekeznek ellensúlyozni.

Külön veszedelme egyházunk erkölcsi életének a rendszeres munkaközösség elhagyása és meggazdagodásra, könnyű életre való törekvés minden úton módon. E tekintetben erkölcsi életünk nagy veszedelmeket mutat. Ezeknek forrása pedig az emberi bűnös hajlandóság mellett a megfertőzött légkör is. Egyesek (Kreuger, Kun Andor, Groszagero) szédületes pályafutása, a filmszerepek magasbalendülő életmódja szinte elkáblítják a gyöngye hitű embert. Sokhelyt, különösen az ifjúságnál felhangzik a jelszó: el a falutól, a megszokott környezettől új, ismeretlen lehetőségek felé, ahol felénk imbolyog a kényelmesebb élet és meggazdagodás lidércjénye! Ha hozzávesszük ehhez Erdély közismert gazdasági elhanyagoltságát, készen van előttünk a kivándorlás pszichózisa. Egyházi jelentéseink Erdélyből nem mutatnak fel számottevő kivándorlót, 1932-ben mindössze 230 volt (1928-ban 212), de a királyhágómellékről a püspöki jelentés 1926—31-ig 30.000 ember eltűnését állapítja meg. (240.000—212.000). A terület végül is tanácsatlanságában nem közöl statisztikát. Pedig mindenki, aki figyelemmel kíséri a regáti gyűlések tagjainak névsorát, megláthatja, hogy hova tűnt el ez a sok ember. Komoly figyel-

meztetés ez arra, hogy odatévedt véreinket ne hagyjuk végképpen elveszni.

A tisztán hedonisztikus gondolkodás egyik tünete a házaselet rendellenességei. A törvénytelen születések száma 1927-ig még csak 10%, de ma már 15% körül jár (11.516ból 1561). Viszont a születések száma s ezzel együtt a természetes szaporodás egész Erdélyben hanyatlak. Egyházunk lélekszáma 1921-ben 466.000, 1931-ben 511.215, ma pedig 525.000, tehát az utóbbi négy év alatt m. ö. 14.000-rel gyarapodtunk. Pedig, amint ezt Szeben András cikke (Hitel 1936, 2. sz.) megállapítja, ref. népünk a természetes szaporodás terén harmadik helyen áll. (gör. kat. 135%, unit. 92%, ref. 83%). Ugyanítt olvashatjuk, hogy a székely megyék egész 1930-ig normálisan szaporodnak, de azután a világháború előtti évlizedhez viszonyítva csökkenő irányzatot mutatnak. Hasonló a helyzet a tiszta román megyékben is. Ezt a nagy nemzeti és egyházi veszedelmet nagyon alapos és körültekintő módon kell orvosolni. De a legfőbb gyógyszer az élő Isten kegyelmébe vetett hit és annak győzelmes ereje. Az egyházra e téren nagy és szent misszió vár.

II.

A Krisztusban való testvériség a keresztyén egyházi élet társadalmi célja. Sajnos, ezt a célt az egyház önmagára nem tudja megvalósítani. Ezért a reformációtól fogva állandóan hangsúlyozza a ker. etika az Istennek engedelmekedő állami élet és társadalom támogatásának szükségét. Ez utóbbiak szerepe csak a segítség lehet, de az egyház munkáját a krisztusi testvériség érdekében sem nem pótolhatják, sem nem tehetik feleslegessé.

A lélekmentő és Krisztusban egyesítő munka alapelve Máté ev. 18. 11. v.: Mert az embernek fia azért jött, hogy megtartsa, ami elveszett vala. Az egyház nem mondhat le egyetlen egy lélekről sem, aki reddíztatott és nem mondhat le annak a feladatnak a teljesítéséről sem, hogy saját keretein kívül is lelkeket nyerjen meg és szervezzen meg a Krisztus testvériségében Minden egyházi közösségnek, egyesületnek és minden egyes egyházi munkának az értékét az adja meg, hogy mennyiben engedelmeskedik ez isteni útmutatásnak. A megtartó és szervező munka együtt adják a bel- és a külmisszió tevékenységet. Ennek fejlődése, illetve ennek ismeretése már túlhaladja az előadás keretét.

A mentő szeretet elsősorban a másokért hozott áldozatban nyilvánul meg. Ez, mivel forrása a buzgóság, az iménti szakaszban is tárgyalható lett volna. De tekintettel szociális jelentőségére, mégis inkább itt van a helye. A háború utáni évek egyik legfelelősebb jelensége az áldozatkészség hatalmas fellendülése. A földben és kereseti lehetőségben meggyöngyült ref. társadalom itt mutatta meg főként élet-

képességét. 1918-ban alig 2 millió, 1920-ban 7 és félmillió a hívek áldozata, 1927-ben pedig eléri a 76 millió maximumot (ebből építkezés 51 millió) s még 1934-ben is 25 millió (4 millió építkezés) ennek összege. Vegyük hozzá e közegyházi áldozathozatal mellé azt a sok egyesületi és jótékonyági akciót (szászvárosi perselyek félmillió évi hozama) és meglátjuk azt, hogy Isten még a pusztában is, a terméketlen kősziklából is vizet tud fakasztani bujdosó népe számára.

De az anyagi eredmény mellett meg kell látnunk a krisztusi szeretet érdeklődő és mentő hatalmának napról-napra megnyilvánuló csodáit is. Érdekes itt szembeállítani egyházunk erkölcsét a fajvédő hitlerizmuséval. Ez utóbbinál minden építő munka a faj, tehát a nép testi élete és annak tisztasága, egészsége megmentése érdekében történik. Nálunk pedig a cél a társadalmi életben is a krisztusi lelkület és Isten dicsősége felragyogtatása (szórványmunka humánus és ker. alapon) Igaz, hogy ez utóbbi sem zárja ki az első feladatot. Mi is nemcsak nemzeti, de egyházi érdekből is küzdünk bizonyos faji betegségek ellen. E küzdelemhez tartoznak az egyke, a népegészségügy és proletárélet kínzó problémái, amik különösen az Ókirdlyságba szakadt ref. testvéreinknél várnak megoldásra. De ide tartozik egy általános körítélet: a vegyesházasság is. Ennek nemcsak nemzeti, de hitbeli veszedelme is van. A stat. kép nem valami aggasztó (Makkai: Erdély a vegyesházasságok klasszikus földje!), hiszen évente alig 8–900 vegyesházasságot mutatnak ki lelkészeink. De valóságban ennél sokkal több van, mert az ilyen házaspárok vagy csak polgárilag, vagy más vallásu lelkésznél kötnek házasságot s így egyházunk vezetői alig képesek erről idejében tudomást szerezni. Intőjel ez arra, hogy ne elégedjünk meg a szorosabban vett hivatalos tényezők működésével, hanem állítsuk be melléjük a rendszeres világi munkások (diakónusok, szociális nővérek) mozgékony seregét is.

Külön probléma a szociális bajok szervezett orvoslása. A tanult és állásba vagy megfelelő kenyérkeresetbe nem jutott ifjúság elhelyezése (túltermelés), a ref. munkás és iparos osztály odakapcsolása az egyházi közösséghez s egyúttal ezeknek szervezésében, illetve szervezkedésük hívó támogatásában a krisztusi szellem fokozatos érvényesítése. Ezen a téren társadalmi erkölcsünk sokkal fejlettebb, mint a rom. katolikusoké. A beteg- és árvagondozás nagyszabású és demokratikus megoldása szintén halaszthatatlan feladat. E pontokon háttérbe kell szorítani minden kishitű krajcároskodásnak és túljózan számligatásnak, amelyek nem illenek bele a lendületes, hősiés, keresztyén életirányba. Vigyázzunk s ne tékozzóljuk el egyházunk társadalmi erkölcsének szellemét.

Minden közösségnek, egyháznak, nemzetnek

meg vannak a maga lelki kincsei, amiket az ősoktól örökölt és mint erkölcsi kultúra él tovább nemzedékről nemzedékre. Nemzeti életünknek legdrágább lelki értékei: a szótartás, becsület, elszántság, puritán egyszerűség és áldozatkészség századokon át a mi egyházunk igehirdetéséből születtek és táplálkoztak. Erdély akkor volt a legboldogabb s élete Istennek legkedvesebb, mikor benne egyházunk vezetett s az általa hirdetett evangélium határozta meg az egyesek és közösségek életét. Nekünk ezt tudnunk kell és le kell vonnunk ebből a tényből a legsürgösebb, gyakorlati feladatokat. A keresztyén egyház szent feladata az, hogy ne csak hirdesse, hanem ki is ábrázolja a Krisztus életét. Amennyiben e hivatását betölti, annyiban van jövője és létjogosultsága a földön.

Dr. NAGY GÉZA.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

A bűn zsoldja.

Mert a bűn zsoldja halál. Róm. 6:23.

Ez a tragikus eset megtörtént. Falusi ifjú egy városi autótulajdonosnak sofförje volt. Egy ízben a sofför a gazda engedélye nélkül barátainak társaságában az autóval kirándulásra ment. Útközben szabálytalan hajtás miatt a csendőr megállásra szólította fel a rohanó gépkocsit. A sofför attól félvén, hogy így tette gazdájának tudomására jut, nem állott meg, hanem nekihajtott a csendőrnek és elgázolta. Majd megszökött és odahaza falujának temetőjében bujkált. A csendőrség körülvette a temetőt s midőn látta, hogy nincs számára menekvés, elővette a méreggel telt tüveget és kiitta. Néhány órai rettentő szenvedés után meghalt, maga után hagyva fiatal feleségét és kicsiny gyermekét. Ez a szomorú riport egy újságnak talán közönbös, de nekünk annál fájdalmasabb, mert egy református keresztyén falusi ifjú embernek a tragédiájáról számol be. S egy-egy ilyen esetnek a tükrében igazán megdöbbenve látjuk a bűn rettentő hatalmát és annak pusztítását. Érezzük az apostol igazságát, hogy: „a bűn zsoldja halál.“ Mert ha ennek a szerencsétlen ifjúnak a tettét elemezzük, megdöbbenve látjuk benne, hogy a bűn milyen lavinaszerűen növekszik és dönti pusztulásba áldozatát. Kezdődik „egy kis kihágással“ és néhány nap múlva borzalmas halállal végződik. Próbáljunk csak gondolatban ennek a tra-

gikus folyamatnak lelki állomásain végigmenni. Miért lett öngyilkos ez az ifjú? Azért, mert egy embertársának testi életében súlyos kárt tett és félt annak következményeitől. Miért tett kárt más ember életében? Azért, mert félt, hogy rájönnek a „kihágás“ra, amiért pedig kisebb büntetés járt volna. Miért vagy miáltal követett el kihágást? Azzal, hogy megfélekedezett Isten parancsáról: ne lopj! Isten akaratának megszegése bűn, a bűn zsoldja pedig halál.

Minden baj, nyomorúság, tragédia Isten akaratának, parancsának megszegéséből származik, tehát a bűnből. Valahányszor igaz önvizsgálatot tartunk és testi-lelki bajaink, nyomorúságaink állomásain lépésről-lépésre visszamegyünk, reájövünk, hogy minden bajunknak egyetlen forrása a bűn. Milyen nagy áldás tehát az Ige, a testté lett Ige, Jézus Krisztus, aki élet és világosság! Milyen nagy áldás az egyház, ahol az Ige szüntelenül hirdetik és a Szentlélekkel együtt nekünk „mindig erős védelmünk“. Milyen esztelenek azok, akik a vallás javait még mindig nem becsülik meg és az Isten Igéjét még mindig nem veszik komolyan! Pedig mennyi szomorú példa igazolja, hogy „a bűn zsoldja halál.“ De mi soha el ne feledjük ezt és örvendezzünk, hogy „az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet a mi Urunk Krisztus Jézusban.“

Ajtay Gábor.

A keresztyénségnek éppen az a nagy ellenmondás az alapörvénye, hogy akkor gazdag, ha szegénynek érzi magát, mert csak az telhetik meg, aki megüresedett. Amíg magaddal tele vagy, nem fér beléd semmi a Krisztusból.

Ravasz László.

Mott János dr. Indiában jártában nemrég meglátogatta Gandhit, India nemzeti mozgalmának vezérét. Gandhi beszélgetés közben azt a kérdést vetette fel, hogy miért beszélnek annyit az evangéliomról, hiszen ha pompázó rózsát vázába helyeznek egy szobában, azt mindenki észreveszi, mert illata betölti az egész helyiséget, nem kell a házigazdának a virág mellé állania és folyton a rózsza szépségére és illatára felhívni a vendégek figyelmét. Így kellene a keresztyéneknek is szent életükkel járniok az emberek között, úgy, hogy életük tisztasága önmaga legyen bizonyosság. Mindenki észrevenné anélkül, hogy sokat kellene róla beszélni.

A miskolci református Lévay József gimnázium Bethlen Gábor köre a múlt évben zsoldár, míg a folyó tanévben bibliaversenyt rendezett. A verseny három hélig tartott. Aranyéremhez 500, ezüsthöz 400, bronzhoz 300 és oklevélhez 200 bibliavers szóserintí, hibátlan felmondását kívánták meg a versenyfeltételek. A versenyre 33 tanuló jelentkezett. Az első díjat 1013 bibliai vers hibátlan felmondója nyerte.

Bűneink, betegségeink.

Megbízásomhoz képest azokról a bűnökről és betegségekről kell szólanom, amelyek fajtánk életének mai fordulójában különös mértékben előtűnnek. Mondhatnám úgy is, hogy nemzeti bűneinknek, betegségeinknek valódságát, nagyságát, veszedelmeit és az ellenük való küzdelmet kell megvilágítanom. Egyetemes faji életünkön belül pedig különösen éppen a kisebbségi sorsban élő magyarság belső bűneit és betegségeit kell napfényre hoznom.

Nem tartom véletlennek, hogy ezt a kérdést előttem feltették, mert a közelmúltban két olyan megdöbbentő írás jelent meg, amelyik kifejezetten a kisebbségi magyarság halálos betegségeiről szólt. Németh László: **Magyarok Romániában c. lírai útrajza** és Makkai Sándor: **Nem lehet c. írásához hasonló erővel még egyetlen magyar írás sem mutatott rá arra, hogy a kisebbségi sorsban élő magyarság milyen halálos betegségek karjait között vonaglik.**

Németh László és Makkai Sándor fentjelzett írásai kifejezetten a kisebbségi magyarság bűneiről és betegségeiről szólnak. Akik az újabb magyar szellemi életet ismerik, azok tudják, hogy ez a két írás szerves folytatása annak a kritikai nemzet-szemléletnek, amelyet ebben a században Ady Endre indított meg. A XIX. és XX. század fordulóján, közvetlenül a milleniumi nagy ünnepek után Ady költészetében fordul ismét önmaga sorsa és jövője felé a magyarság. Ady és mellette Szabó Dezső munkásságának bizonyos vonatkozása jelzi a kritikai vízválást a múlt és jelen század között.

Mielőtt egészen részletesen rátérnék arra, hogy Németh László és Makkai Sándor miben látják a kisebbségi magyarság halálos nyavalyát, röviden rá kell mutatnom arra a kritikai nemzet-szemléletre, amelyet Ady és Szabó Dezső látják a magyarság végzetes bajait.

I.

Ady Endre, amint azt Makkai: Magyar fa sorsa c. könyve „Önd vezér unokája” c. fejezetében kimutatja, a magyar bajok gyökerét a magyarság felemás, keleti-nyugati mivoltában látja. A nyugat-kelet ütközőpontjába került magyarság elveszítette ősi, erős keleti lelkét, de helyébe nem tudta megszerezni a nagyszerű nyugati lélek új, öntudatos erőt. Mivel a magyarság nem tudott azzá lenni, amivé ősi, keleti lelke által el volt rendelve, csak utánzójává lett a föle idegen Nyugatnak, megmaradt két, nagy világ ütközőpontjába szorult kicsi nemzetnek. A magyarság nem tudja, hogy mi a rendeltetése, mi a sajátos útja azok közt a népek között, amelyek biztos céltudatossággal élnek körülötte. Mivel maga sem tudja, hogy mire rendeltetett, meddön fog kihullani az idő nagy rostáján. Ehez a szörnyű külső helyzethez járul a belső társadalmi megrokkadás. A nép magára hagyatva csak átadni tud a régi ázsiai élet nagyszerű szabadságáról, de álmaiból csakhamar a valódság éber érzetere korbácsolja az az ural Magyarországot, amelynek képviselői nem a nemzet rendeltetését keresik, hanem a saját különböző céljait szolgálják és szolgáltatják.

A Szabó Dezső nemzeti kritikája több ponton találkozott az Adyval, de attól sok tekintetben lényegesen különbözik. Összefoglalva azt mondhatnám, hogy Szabó Dezső a magyar nyomorúságok okát nem a sorsban, hanem magában az élő nemzetben keresi, éppen ezért ő sohasem tud arra a végső következtetésre jutni, hogy fajtánk halálra van ítélve. Világosan látja, hogy az idegen arisztokrácia és a zsidó nagytőke közé beékelte fajtszta magyar népi tömegekben van akkora életerő, amekkorával egy egészen új, nemzeti életet fel lehetne építeni, ha támad egy olyan új szellemi vezetőréteg, amelyik kellő műveltséggel és áldozatos szolgáló akurással felkészülve vállalja a magyar népi tömegek új felbresztését és megszervezését. A kultur-pessimizmus helyett igenis hangsúlyozza, hogy a magyarságnak sajátos keleti lelkét szervesen kapcsolatba kell hozni a nyugati

műveltség legértékesebb elemeivel, legelső sorban a francia szellemmel. Szabó Dezső kritikája nem dekadens, hanem építő kritika: a magyarság megmaradása egyedül a magyarságtól függ; ha ez a nép a kritika tüzeiben meglátja, hogy kik és hogyan veszélyeztetik létét, ha ezekkel öntudatosan szembe tud állani, ha elrejtett igaz valóját ki tudja fejteni, elérkezhetik soha nem élt sajátos életének egészen új szakaszához.

II.

Ha most Németh László rólunk alkotott diagnózisának ismertetéséhez kell kezdenünk, mindenek előtt azt a megdöbbentő tényt kell konstatálnunk, hogy az a fiatal ember, aki ezt a szörnyű körképet megrajzolta, úgy tűntette fel magát és hivatását, mint amely már túl esik az Ady-Szabó kritikai vonalán és a világháború utáni új építő nemzedék sorába tartozik. Németh László új magyarságot éppen abban szemléltük, hogy világosan rámutatott a kritikán túli építő életre.

Németh László az erdélyi magyarság gyökérnyomorúságát abban látja, hogy „az öndálló erdélyi fejedelemiség gyors történelmi égése kimerítette ezt a magyarságot”, emiatt „Erdély már csak agonizálni küldhetett a század elején egy pár nagyot: első sorban Adyt”. Azért nem tud az erdélyi magyarság ma már semmi jelentőset alkotni, mert már kiélte a maga történelmi küldetésének erőt. Ezt a szörnyű állapotot a kisebbségi sors sok nehézsége csak súlyosbítja: Az öndálló küldetés-tudatát elvesztett erdélyi magyarság igazi szolgálóit, törpe néptöredékké lett. A regátban szétszórt székely cselédek éppen olyan szolgálók, mint azok az urak, akik eladták magukat. Nemcsak mások tekintik ezt a népet alacsonyabb rendűnek, hanem a nép maga is „harmadrendű állampolgárnak” nevezi magát. Megelégszik a szolgáló sorsral és ennek a sorsnak béres-nyugalmával. „Szegénysége s gyanus volta ülepíti itt a társadalom legaljára a magyart”. „Egy nagy eszme pedig már csak azért sem futhat benne szét, mert minden széttört csoportjára más-más halott múlt fekszik rá, mint kriptakő a koporsóra.” „A magyar lélek Erdélyben vízes lakásban lakik, visszakényszerült a dohos falak közé, melyek közül szabadabb lelkű elődei már Bethlen Miklós korában kikéredtek”. Erdélynek nincsenek öndálló gondolkodású vezetői, minden értékesebbnek látszó embere mögött egy-pesti társaság arcára tehet ráismerni. Az erdélyi szellemi intelligencia összefoglaló neve: „Tehetetlenség kollégiuma”. A morbus minoritatisnek három képviselője van: 1. a szüntelenül sérelmeket „dohogó” télen peszsimista, 2. „a természete szerint lojális”, aki uraló korszakában határtalanul boldog és 3. „a szervező”, aki komikus hős, mert erőihez képest aránytalanul nagy feladatra vállalkozik és nem hiszi el, hogy a feladatokat nem tudja megoldani. Ez a három típus a „kisebbségi idegbaj” három képe. Egyetlen értékes ember van Erdélyben, a népből kinőtt tró, de már magát a nepet is megfertőzte a kisebbségi betegség; fel-felbukkanó östehet-ségei mögött szintén szörnyű kór áll. Ezeknek a tehetségeknek a felbukkanása jelzi, hogy már az ősi népi tartalék is feloszlobban van. A nagy székely csüörtetők, mint megannyi előre felállított koporsófedél, jelzik, hogy közel van ennek a népek a temetése.

Végeredményben olyan ez a kisebbségi néptöredék, mint a Babylonba jutott, szétszórt zsidóság, csakhogy hiányzik belőle a közös eszme és a küldetés biztos tudata.

Németh László az erdélyi magyarság rokkant világán át széttérintve, az egész magyar fajt látja ugyanabban a halálos és végzetes betegségben, amelyből már nincsen szabadulás. Ez a nép kiélte magát, nincs új termékeny eszméje és gondolata, amely összefogja és célba hajtja, ezért apró pártokra szakad, elsilyed önmaga szűk világába. A kisebbségi sors csak gyorsítja azt a beteg folyamatot, amely már évszázadokkal ezelőtt megindult az erdélyi magyarság egyre jobban sülyedő életében.

III.

Makkai Sándor nemcsak a Nem lehet c. írásában, hanem régebbi előadásában is többször rámutatott arra, hogy az értelem szemén át nézve a magyarság sorsa gyökeresen meg van pecsételve. „Mi útunk” c. köteté 213. oldalán ezt mondja: „En azt merem mondani, hogy nemzetünk az értelmi okosodás mérlegén halálra van ítélve.” „Halálra volt ítélve már akkor, mikor a honfoglalás előtt kétfelé szakadt ősi magyarság egyik, valószerűleg a kisebb része, történelmi sorsot vállalt azzal, hogy a Kárpátok ölébe jött”. Ezzel a felfogásával Ady ismertetett nemzet-szenüéletét igazolja. Azonban az értelem sötét képét sohasem szünik meg a hit új világitásába állítani és az értelem halálos nem-ével mindig szembe állítja a hit győzelmes igen-jét. Annál megdöbbentőbb a Nem lehet c. írása, mert ebben ennek a hitnek egyetlen morzsáját sem lehet feltalálni, egészen csak emberi látás beszél benne.

Új írása szerint „a magyar kisebbségi nemzetdarabok teljesen képtelenek az életre még akkor is, hogyha az életosztón parancsra ezzel biztatják, vagy hitegetik magukat”. Kisebbségi sorsban „nem lehet fejlődésképes életet élni, ez pedig Európában annyit jelent, hogy nem lehet embernek lenni”. Mivel a kisebbség nem vehet részt az állami közügyek vezetésében, „a maga közügye elszűkül, saját belső társadalmában keletkeznek, önhibáján kívül, lekicsinyített szempontok és kicsinyes érdekellentétek”. „Az összeszorított élet fűlledtségében az ítélkezési és értékelési szempontok lassan eltörpülnek. A törpeség átkai: személyi, családi és csoportharok, mindennapi kínzó életgondok, az élet kélhetésének egyre reménytelenebbé váló útjai a természeti törvény erejével hozzák létre szellemi analogiáját valamely fontos testi szervünk elsovadtságának. Ezzel jár együtt saját gondjainknak, érdekeinknek és értékeinknek túlbecsülése is”. Sajátos helyzetéből kifolyóan a kisebbségi népek kultúrája minden vonatkozásban (művészet, tudomány, erkölcs stb.) visszafejlődésre van ítélve. Ezekhez a szomorú tényekhez járul a legocsmányabb bűn: „saját éldsd félrel” „szétrágalmazzák a kisebbségi társadalmat, a gyanúsítások, bizalmatlanságok, kalózkodások állandó termelésével”.

Makkai megdallapítást azért olyan súlyosak, mert ő a kisebbségi magyarság erkölcsiségének megrokkadását és fokozatos elsovadtságát látja a kisebbségi sors legszörnyűbb bűnének. És ehhez hozzátehetjük azt a megállapítást, hogy nem hisz abban, hogy a mai helyzetben megmaradó kisebbségi magyarság saját bűnei ellen komoly erkölcsi küzdelmet tudjon folytatni.

IV.

Ha most összegezni akarjuk az új magyar nemzetlátás által feltüntetett kisebbségi betegségeket és bűnöket, azt kell mondanunk, hogy azok egy része fajtánk végzetes történelmi muljából, más része a kisebbségi helyzet külső viszonyaiból keletkezett. Ugy Németh László, mint Makkai Sándor azt állítja, hogy ennek a népeknek a saját erejéből nincs menekvése a kisebbségi élet betegségei és bűnei közül. Ady végzetes látása sötétlünk mindkettő mögött:

Kézében óriás rostával
Áll az idő és rostát egyre

Oh aszottak és be nem teltek
S oh magam is faj-sorsom osztván,
Be igazság szerint hullunk ki
A kegyetlen óriás rostán
Kedvét nem töltvén az időnek.

Sem a Németh, sem a Makkai bűnöket nem láttató kritikái hangjában nem halljuk Szabó Dezső belső kritikájának hangját, amelyik nem mondja ki a halálos ítéletet, mert hisz abban, hogy van egy mag, amelyik szörnyő helyzetünkben fellámad és isszonyu bűneink között átmenti önmagát és önmagában a faj igazi értékeit egy újabb kor építő alkalmai közé.

Vidgosan kell látnunk, hogy ez a halálosan eltévedő,

mentséget és jövőt nem ígérő hang ma már nem a modern magyar szellem szava. Éppen Németh László volt az, aki ismétleten kimondotta, hogy a magyarság új szellemű rétege már túljutottak az Ady Szabó Dezső féle kritikai modern magyar látáson. Reményik Sándor és Dr. Tavasz Sándor a Pásztorláz 1933. évi 7. 9. számában határozottan rámutattak ennek a csak halált és bűnt látó egyoldalú kritika veszélyeire és időszzerűségére. A világháború után előállított új magyar fiatal intelligenciának nincs egyetlen olyan életnyilvánulása sem, amelyikben ott ne szunnyadna a hit, hogy fajtánk életének mostani végzetesnek feltüntetett fordulójában valamiképpen meg lehet találni az új utat és az új életformát. Ezeket a mozgalmakon keresztül határozottan megszületőben van az új magyar hivatás belső és külső programja. Ma e téren való siker attól függ, hogy mekkora állhatatosság és áldozatos kitartás van abban az ifjúságban, akinek hivatása az új magyar hivatástudat megalkotása. Ezen felül nem szabad elfeledni, hogy azok, akik ezekhez a kérdésekhez hozzászóltak, mind írók és művészek. A művészek pedig lényege, hogy mindent a véleletek tükrében lásson, mert ő csak ezzel a túlzott, egyoldalú látással, a lehetőségnek való sággá merevítésével tudja elmondani mindazt, amit mondania kell.

V.

Fel kell tennünk a kérdést: igaz-e az a kép, amelyet Németh László és Makkai Sándor festettek a kisebbségi magyarság nyavalyáiról? Helyes e a diagnózis?

Az a pusztán tény, hogy mi erről a kérdésről beszélünk és akarunk beszélni, azt mutatja, hogy a diagnózis nem helyes. Van bennünk valami ösztönös tiltakozás az ellen, hogy mi valóban halálos betegek és a végzet által halálra ítélték lennénk. De döntő bizonyítékaink nem a mi érzéseinkben vannak, hiszen azok Makkai szerint beképzelések és öncsalások is lehetnek. Azt mondják, hogy a tudóbajos ember haláláig hisz a felgyógyulásában. Mi mint keresztyén emberek feltétlenül beszélünk a bűnről, de megvan nekünk az a sajátos szempontunk, ahogy a bűnt nézzük és ebben a sajátos szempontban találjuk meg az életre való jogosságunkat. Ady, Németh és Makkai is (ebben az írásban) állandóan a végzet, a sors, az idő és más ilyen általános emberi bölcsekedés által felállított hatalmasságok tükrében nézik sorsunkat és végzetes bűneinket.

A keresztyén ember azonban a bűnről és a bűnökről mindig Isten jelenlétében, az ő Igéje tükrében szokott beszélni.

A bűnről való ilyen beszélgetés mindenképp előtti komollyá teszi a bűnről való beszédet, mert keresztyén felfogás szerint egyedül Isten ellen, az ő törvénye ellen lehet vétkezni. Eszerint nincs bűn személyes felelősség nélkül. Általános bűnök nincsenek. A végzet, a sors, az idő csak azokat az embereket és népeket pusztítja el, amelyek ezeket a hatalmakat látják az utolsó hatalmaknak. Az ilyen hatalmak előtti bűnről való beszélgetés mindig terméketlenné váltik, mert a bűn súlyát mindig rá rakja egy megfoghatatlan valakire vagy valamire és az embert felszabadítja a felelősség alól. Az Isten előtti bűnről való beszélgetésből viszont végtelen sok termékeny és megtermékenyítő csira hajt ki. Nemcsak azt látjuk meg, hogy Isten ellen vétkezünk, hanem azt is, hogy a bűnt meg lehet banni és a bűntől Isten kegyelme által meg lehet szabadulni. Aki Isten előtt beszél a bűnről, az sohasem tud csak bűnről beszélni. Aki Isten előtti felelősséggel beszél a bűnről, az mindig látja az élet Istentől adott, egészen új, emberileg ki nem számítható lehetőségét: Isten kegyelmét. Ezért nem terméketlen és életelő a keresztyén bűntudat és bűnvallás. Aki csak a bűnről beszél és egyoldalúan csak halált lát, az nem keresztyén módra gondolkodik. Isten minden embernél határozottabban rámutat arra, hogy a bűn miatt halál vár ránk, de azt, aki megtér, Isten maga oldja fel a bűn béklyói alól. Igaz, hogy ebben a beállításban nem általában népről, hanem egyes emberről van szó. Isten nem a népet, mint olyant, hanem a népben élő egyéneket

váltja meg és akarja a bűnbánat és megtérés által a bűntől megszabadítani. Vagyis Isten a népet szétszedi a maga alkotó elemeire, az egyes emberekre és azokat küön küön állítja a saját Igéjének mértéke alá. A mai tömegmozgalom korában ez különösnek és gyakorlatlan magatartásnak látszik. A lényeg azonban nem ez. A lényeg az, hogy Isten elé állva mindig meg van annak lehetősége, hogy a bűntől megszabaduljunk és új életet kezdjünk. Viszont azok, akik ezt az új életet megkezdették, az Isten törvénye szerint, ennek az új életnek hirdetőivé, klábrázolóivá és szolgálóivá lesznek. Ez az új élet személyeket formál újra és személyeket tesz az új élet továbbterjesztőivé. Az egyház lényegbe vágó nemzeti feladata éppen itt, a nemzet egyéneinek újjáteremtésében, új emberré és új közösséggé tételében van. Az egyháznak ez a munkája idő feletti álló, történelmi körülményektől, kisebbségi sorstól független magatartás. Nincs olyan bűnös, ha csak Szentlélek eleni bünt el nem követelt, aki Isten elé állva új életet, egészen új életet ne tudna kezdeni. A bűnök legsötétebb tengerének mélyére is lehallatszik Isten megtérésre hívó, új életet ígérő szava. Milyen rettenetes bűn ma az egyházat minden idegen cél szolgálatába állítani és akadályozni abban, hogy ezt a szót hirdesse a nép megtérésére és megmaradására! Az egyház ilyen gyökerekre menő, megújító munkájára kell következnie a kisebbségi élet többi szerves munkájának. H. — az egyház

munkája által megújított emberek kerülnek be a kisebbségi élet többi keretei közé, akkor nem kell attól félnünk, hogy néptünk kihull az Idő nagy rostáján.

Németh Lászlónak és Makkai Sándornak megköszönjük, hogy olyan kérlelhetetlenül beszéltek hatálos bűneinkről. Isten Igéje elé állunk és ott még több, még rettenetesebb bűnünket ismerjük fel. Nem azt mondjuk, hogy a kisebbségi magyarság eszménytelen, önző, megalkuvó, gyáva, törpelelkű, hanem azt mondjuk, hogy én magam vagyok ezekkel a bűnökkel terhelt ember. S mihelyt ezt az ítéletet Isten előtt magamról kimondottam, nem kérdem, hogy mások mihez kezdenek, én Isten segítségével neki kezdek a saját magam bűneinek a levelezéséhez és új emberem felöltözéséhez. És hívok másokat is, hogy így cselekedjenek. Minél inkább járom ezt az utat, annál inkább átengedem magamat az újjászült Isten munkájának, annál inkább nyerek meg több és több embert ennek az új életnek és annál nagyobb lesz a bátorságom az élethez.

Ha nem támadnak ilyen hitű emberek, akkor valóban a végzet, a sors és az Idő fog bennünket, a végzetben, sorsban és időben hívó pogányokat az örök halálra elsöpörni. Mindenki abban a hitben üdvözül, amelyben hisz. Hit nélkül beszélni a bűnről halálos betegség terjesztése, hittel beszélni a bűnről, megszabadulás a bűntől.

LÁSZLÓ DEZSŐ.

Külföldi kapcsolataink.

— Előadás tiz éves theologiai találkozóon. —

Külföldi kapcsolatainkból hiányzik eddig az egységes, irányító szempont. Az kétségtelen, hogy a külföldi kapcsolatok közvetve, vagy közvetlenül sok áldást jelentettek egyházi és nemzeti közösségünkre nézve, de emellett az egyéni ambíciók, partikuláris érdekek is érvényesültek úgy szellemi, mint anyagi tekintetben. Külföldi kapcsolataink általában kifizetődtek. Ma azonban az idők jelei azt kívánják, hogy illeszkedjünk be az egyetemes keresztény közösségbe a kölcsönösség alapján, a szolgálat szellemében. Ma időszerűbb a hitvallás, mint valaha: „Hiszünk egy, szent, egyetemes és apostoli egyházat.“ Ez a hit nem muló külföldi kapcsolatokat, hanem maradandó közösséget teremt, melyben „mindnyájan egyek“ leszünk és megvalósul a „Krisztus teljessége.“ Igaz, hogy ez a cél földi viszonylatokban csak a „reménységben“ közelíthető meg, de épen ebben van feszítő ereje. El kell felejtünk a mult hibáit és ha haladni akarunk, ne hátra tekintünk, hanem előre. Számolnunk kell azzal a ténnyel, hogy bár Isten reánk bízta az evangélium világosságát, ez a kincsünk azonban „cserépedényben“ van. A látható egyház cserépedénye természetszerűleg, emberi gyarlóságok folytán darabokra törött, részekre szakadt s jelenlegi állapotában nem tudja szent hivatását betölteni: az egységet, közösséget ápolni. Ebben a világban széthúzó erők érvényesülnek. Az utóbbi négy évszázadban az európai fehér népek kiterjeszkedtek és a világot találmányok, közlekedési eszközök által fizikailag egységessé tették, de az erkölcsi és szellemi egységet nem valósították meg. A nagy monarchiák összeomlása és a demokráciák csődje folytán az anarchia veszélye fenyegeti a társadalmat. Az emberek nem tudják mi az élet értelme és célja. Ez a „végső forrása korunk minden nyomorúságának.“ (Oldham) A helyzetet súlyosbítja az, hogy a politikában a hatalmi érdek érvényesül, a terheket az elmaradt népfajok és a kisebbségek hátra akarják rakni. A nagyhatalmak gyarmati politikája és a kisebb hatalmak nemzeti munkaterve erre mutat. Fokozza a gazdasági válságot az irgalmatlan fegyverkezési verseny, mely, Lloyd George szerint, „Európa hajóját gyorsan sodorja a háború szirtjei felé.“ Hatalmi úton az egységet megvalósítani nem lehet, mert az,

amint a spanyol beháború is mutatja, egymás elpusztítására vezet. A nemzeti és nemzetközi kollektívizmuskok, parancsuralmak külső kényszerrel akarnak közösséget teremteni, pedig az igazi közösség az egyének szabad, önkéntes együttműködésén, önkifejtésén épül fel. Nem szabad az embereket puszta eszköznek, „kezek“-nek, vagy „ágyúöttelek“-nek tekinteni. Ilyen úton belső egységet, igazi közösséget teremteni nem lehet. Mindamelllett a közösség megvalósítására súlyos és sürgős feladat, mely a keresztény egyházakra néz. Ez a közösség nem külső érdekek, hanem Isten szolgálatában áll. Ez a közösség az evangéliumi élet. Ennek a szolgálatába kell állítanunk öntudatos határozottsággal külföldi kapcsolatainkat s úgy illeszkednünk be az egyetemes keresztény közösségbe. Ez nem jelent beolvadást. Ebből a szempontból kell megítélnünk az uniók törekvéseit, az ökömönikus mozgalmakat is az egyházban, amelyek gyakorlati szükségéből, emberi nyomorúságból támadnak. Krisztus egy és egyetemes nyájának a bűn folytán megszületett falkái tömörülni kívánnak, amit, Ravasz szerint, „nem lehet hiábavaló és lehetetlen vállalkozásnak tartani.“ Krisztus azt akarja, „hogy az ő egyháza egy élő test legyen.“ „A különbség az ismeretből van, az egység az engedelmességből és szolgálatból.“ „A keresztény ökömönitás... az egyház láthatatlan és örökkévaló egységének láthatóvá válása.“ Ez az egység azonban belső egység, amikor Rudolf Otto a margburgi kollokvium 400 éves fordulóján megállapítja, hogy a protestantizmusnak harminc csoportja és típusa gyűlt össze, ebben a tényben nem széttagozódást és megosztást lát, hanem az élet gazdagságát és teljességét, amely felszabadult a tiszta evangélium újra felfedezése által. Szerinte az ökömönikus mozgalmat csak úgy lehet tető alá hozni, ha az szilárd pillérekben nyugszik; ha az anglikánizmus és a görög keleti egyház határozott, történelmi egységeivel szemben a protestantizmus is úgy jelenik meg, mint egy „dolgozó egység“. Épen ezért Otto ellene van a külsőleges egyházi unióknak, nem akar pánprotestantizmust létrehozni egy elszigetelt és mester-séges „hit és rend“-del. Nem akarja „rugalmas általánosításokkal közös nevezőre hozni“ a dogmatikai formákat. Hasonló véleményen volt a skót Denney is

az egyházi unió híve, aki a hitvallások értetlenségét hágyásával a következő symbolumot ajánlja az egyház egységének kifejezésére: „Hiszek Istenben Jézus Krisztus, az Ő egyetlen Fia, a mi Urunk és Megváltónk által.“ Nem lehet egyöntetű szervezetet sem létrehozni protestáns Vatikán-nal, „csalhatatlan“ egyetemes zsinattal az evangéliumi szabadság ellenére. Megmaradva az önkifejlés elve alapján, „szabad együttműködés“ tehetséges. Együttműködni azonban közös szerv nélkül nem lehet. Egy „evangéliumi világtanács“ a protestantizmust általában érintő kérdésekben véleményét nyilváníthatja és közös érdekek megvalósítására intézményeket létesíthetne.

Minél inkább átadják magukat az egyházak tagjai Krisztusnak, a Főnek, és reábizzzák magukat az Ige és Szentlélek vezetésére, annál inkább helyreáll a belső egység, amely a teremtéskor megvolt, a szentek láthatatlan egységében adva van s amely most a „reménységnek és törekvésnek tárgya“. (Ravasz.) Addig is, amíg ez megvalósul, úgy kell járnunk, amint elhivatásunkhoz illik: „teljes alázatossággal és szelidséggel, hosszú türelemmel elszenvetve egymást a szeretetben.“ Jöhet idő, hogy a magát kizárólagosnak tartó katolikus egyház dogmatikája nem fogja az eltéréket, a többi felekezeteket „hamis egyház“nak nyilvánítani és átokkal sújtani; az anglikánok és keletiek nem fogják a papi ordináció kérdését feszegetni; és a szekták nem fognak a történelmi egyházak, mint valami „sátáni intézmények“ ellen agitálni. Állítsuk tehát külföldi kapcsolatainkat öntudatosan és tervszerűen a keresztyén egység szolgálatába. Feladataink a következők lehetnek:

1. *Egymás megismerése* a legfontosabb. A megismerés igen könnyen megértésre vezet. Ha a megértés megvan, ami közös, kiemelkedik, összekapcsol, a különbségek, ellentétek pedig eltompulnak. Megnyilatkozásainkban maradjunk a pozitív önkifejtés alapján. Ne beszéljünk mások ellen irányuló tendenciával: ne azt hirdessük mit nem hiszünk, hanem azt, hogy mit hiszünk. A megismerés történhetik irodalmi úton, de sokkal többet ér a közvetlen tapasztalat egyéni vagy csoportos tanulmányúttak, tanulók és előadók kicserélése útján. Ez nem történhetik esetlegesen. Ezt a munkát módszeresen, rendszeresen és folytonosan kell végezni. Kívánatos, hogy ennek intézését a protestantizmus egy központi szervre, hivatalra bízva. Ezt a munkát ki kell terjeszteni a nem protestáns egyházak felé is a teljesség érdekében. Épen ezért szükséges, Otto szerint, egy hitvallás vizsgálati intézet felállítása, amit Róma a maga részére már megcsinált. Szükséges a külföldre készülő tanulók tervszerű és irányított előkészítése, hogy ne menjenek ismeretlen körülmények közé és legyenek képesek egyházunk ismertetésére. Ajánlatos, hogy önként jelentkezőknek már a középiskolákban gyakorlati, intenzív módon tanítsák az angol, német, francia, holland és angol nyelvet. Elegendhetetlen a finn-ugor kapcsolatok kiépítése.

2. Fontos a történelmi öntudat fejlesztése a közös elhivatás alapján. Meg kell állapítani azokat a kapcsolatainkat és a kölcsönhatásokat, amelyek a külföldi egyházakkal a múltban fennállottak. Ez erősíti a közösséget, melyben a folytonosságnak megszűnnie nem szabad. Szükségessé teszi ezt a protestáns kisebbségek helyzete is, ami a már említett Ottó professzor figyelmét is felkeltette. A protestáns kisebbségek általában magukra hagyatva, gyámoltalanul élnek és nem tudják érdekeiket megvédelmezni, jogos igényeiket érvényesíteni. A protestantizmusnak nincs és nem lehet Vatikánja, nem küldhet diplomáciai képviselőt, nunciust. Mi keresztyén hivatásunkat politikamentesen tudjuk betölteni, ha hitünk, vallásgyakorlatunk, anyanyelvünk védelme az egyenlő elbánás elve alapján biztosítva van. Ezt a protestáns kisebbségek csak úgy tudják elérni, ha nem elszigetelten, hanem mint a nagy protestáns egység, evangéliumi világtársaság szerves alkotóelemei lépnek fel. Az idetartozó feladatokat a protestantizmusnak, mint egy egész-nek kell vállalnia s azokat csak mint egy egész teljesítheti, megfelelő szerv útján. Az

„Egyesül Protestantizmus Tanácsa a Közös Érdekek Képviselőit“ nem nyomná el a szövetségek jótékony működését a diaszporák védelmében, hanem képes volna kitartásra ott, ahol azok erői kihagynának és gyújtópontot képezhetne, melyben azoknak erői egyesülének. (Otto.) Egy ilyen közösségnek volna ereje, súlya a Lélek belső egységében.

Megjegyzendő, hogy a külföldi kapcsolatok ápolása nem jelenti a belföldi kapcsolatok elhanyagolását; sőt ellenkezőleg. A felekezetek együttműködése nemcsak egyházi, hanem közérdek is. Együttműködni azonban csak egyenlőség elve alapján lehet. Ideje már, hogy a felekezetek egymást jobban megismerjék és értékeljék, megszívlelvén az apostoli intést. A protestantizmus a keresztyén lojalitás elve alapján képes együttműködni minden egyházi és polgári közösséggel, ha ez nem kíván megalkuvást; mindenben követi az apostoli intést, a „kivülvalók irányában magát bölcsen viselven.“ (Kol. 4: 4.)

A beilleszkedés az egyetemes keresztyén közösséggel kiváltképpen a legkrisztusibb szolgálatban, a külföldben történik meg. Külmiszió nélkül az egyház nem a Krisztus egyháza. Krisztus nem egyeseké, hanem az egész világnak Megváltója. (Ján. 1: 29.) Ithoni misszió és külföldi misszió úgy összetartoznak, mint az Ő- és Új-szövetség. A misszióban nyilvánul meg igazán minden keresztyén munka és kapcsolat célja: hogy a Krisztusban mindnyájan egyek legyünk.

Péter Endre.

A szociális nyomor megszüntetésén minden közösségnek és minden embernek egyformán közre kell munkálkodni. A szociális munkának természetes kiegészítője az egyházak szociális munkája. Az egyházak szociális életbe beiktatják a szeretet és emberiesség demokratizmusát.

Kopy Béla.

A mohamedánok nagy missziói tevékenységet fejtenek ki vallásuk terjesztése érdekében. Már régebben kivetették a hálót nyugat felé. Ennek a missziói tevékenységnek központjául Budapestet szemelték ki. Most Ayaz Khan, magyarországi török megbízott, hosszabb cikket írt egy indiai hetilapban Magyarországról, amelyben azt írja, hogy a magyarok úgy élnek, dolgoznak és imádkoznak, mint a mohamedánok, csak nem tudják, hogy mohamedánok. Szerinte Budapest a mozlím szent városa s a jövőben központja lesz a keleti műveltségnek és a mohamedán életnek.

A katalánnyelvre fordított újszövetség elhagyta a sajtót. Nagy ajándék ez a könyv annak a népnek, melyet a testvér spanyol nép 1640—1932-ig úgyszólván teljesen elnyomott.

Dr Ravasz László dunamelléki református püspököt a skóciai St.-Andrews város egyeteme, az egyetem alapításának 400 éves évfordulója alkalmából, a hittudományok tiszteletbeli doktorává avatja 1937 szeptember 28-án.

„Református összefogás“ címmel új néplap jelent meg a csehszlovákiai magyar reformátusság körében.

Hollandia leendő királynőjét, Julianna trónörökösét és férjét, a német származású Bernát herceget a legtekintélyesebb holland újságok, sőt a miniszterelnök lapja is élesen támadja amiatt, hogy három hónapos nászutazásuk ideje alatt vasárnap is utaztak, ahelyett, hogy hollandus ősi szokás szerint imával töltötték volna el az ünnepnapokat.

Angliában a postaügyi minisztertől olyan levélbélyegez kiadását kérték, melyen ez a felirat legyen: „Szenteld meg a vasárnapot.“

KERESZTYÉN KRITIKA

Tévedések az egyház életének szemlélete körül,

Az utóbbi időben egyre többször esik szó az egyház mai helyzetét illetően. Ezeknek a szavaknak alaphangulata rendszerint a reménytelenség. Egyházunk olyan súlyos helyzetbe jutott, hogy nem tudja hivatását komolyan betölteni. Mindenfelől akadályok merednek az egyházi munka elé és ezek az akadályok lehetetlenné teszik az egyház szolgálatát. Mi az oka ennek a borulató egyház-szemléletnek?

Arról természetesen nem is beszélhetünk, hogy nincsenek meg ezek az akadályok. Igenis fentállanak és komolyan akadályozzák egyházunk munkáját. Sőt nem is szabad csak egyszerűen tudomásul vennünk őket, hanem mindent meg kell tennünk elhárításuk érdekében. Akkor tehát hol van a hiba? Egyszerűen ott, hogy az egyházzal alkotott felfogásunk alapvetően hibás. Mi az egyház? Amint a reformátori theologia tanítja: a *mennyei* Krisztusnak, az egyház fejének *földi* teste. Az egyház egyben *mennyei* és egyben *földi*, egyben *isteni* és egyben *emberi*, tehát isten-emberi intézmény. Az egyház alapját tehát egy fölbonthatatlan ellentmondás képezi. Az egyház élete nem más, mint ennek az örökös ellentmondásnak a feszülése. Az egyház az embert Istennel való tartozására figyelmezteti és Isten Igéjét az ember számára hirdeti. Az egyház Isten által alapított, föntartott és kormányzott emberi közösség. A mi tévedéseinknek alapoka abban van, hogy az egyház történelem feletti alapjára, magának Istennek munkájára és védelmére nem gondolunk, úgy nézzük az egyházat, mintha pusztán emberi közösség volna. Az isteni fő nélkül nézzük az egyház embertagjait, azoknak száználmas emberi vergődéseit és mindenkifelett megdöbbenve látjuk, hogy a pusztán emberi erőre épített más közösségek mennyivel hatalmasabbak, mint az egyház. Úgy látjuk, hogy az egyház mindig lemarad és mindig utolsó a társadalmi keretek küzdelmében. Mindez pedig azért van, mert megelégedtünk az egyház életének alapvonatkozásáról, hogy az egyház Isten alapítása a földön.

Mai egyik legnagyobb nyomorúságunk kifejezetten abban van, hogy az egyház életének azokra a vonatkozásaira figyelünk, amelyekben az egyház az állammal érintkezik. Úgy ítéljük, mintha ezek a vonatkozások lennének a legfontosabbak. Ez a szemlélet még a világháború előtti kor öröksége. Noha ez a szemlélet meg lehetőségen háttérbe szorult a világháború után megindult egyházi, lelki ébredésünk nyomán, mégis az utóbbi évek alatt ismét mindinkább előtérbe került. Ennek a folyamatnak világvi-

szonylatban is megvan az oka. Miután a kommunista orosz állam „elpusztította az egyházat”, Hitler is elég alaposan beleszólt a német egyházak dolgaiba. Minden állam emberi érdekből szól bele az egyház dolgaiba. Ez a beleszólás mélyen érezteti, hogy az egyház maga is mennyire emberi intézmény. Ez igaz is, de nem szabad elfeledni, hogy az egyház nemcsak emberi, hanem egyben isteni intézmény is és éppen lényege szerint isteni intézmény. Ma nagyon éreztetik az egyházzal, hogy ő is mennyire e világhoz tartozik. Mi lehet ebben a helyzetben az egyház helyes magatartása, ami egyben válaszáat is jelenti? Természetesen nem más, mint éppen isteni alapjainak felmutatása és érvényesítése a világban. Ma nem az a legnagyobb veszély az egyházra nézve, hogy a világ oldaláról folytonosan támadások érik, hanem sokkal inkább az, hogy ő maga is megelégedezik igazi lényegéről: Istennel való tartozásáról és ebben azt mutatja ki, hogy méltán érik a támadások, mert maga sem akar más lenni, mint pusztán emberi közösség. Az egyházra pedig mint pusztán emberi közösségre semmi szükség sincs, mert nincsen semmi sajátos célja. Akár a nemzeti, akár a politikai, akár a kulturális vagy gazdasági feladatokat jobban betöltik a kérdéses feladatok szolgálatára rendelt emberi alakulatok, mint az ilyen közösséggé deformálódott egyházak.

Ma nem tehet mást az egyház, mint azt, hogy isteni alapjaira tekintsen és ezekről az alapokról szóljon a világban. Ez pedig azt jelenti, hogy hiven hirdesse az Igét, szolgáltatassa ki a szentségeket, gyűjtse össze hiveit a közös könyörgésre és dicséreténekésre, építse a hivek hit-, remény- és szeretet közösségét. Fel kell tennünk magunk előtt a kérdést, hogy miért érik ma súlyos csapások az egész világon az egyházakat? Azért, mert az evangéliumot hiven hirdetik? Félek, hogy az igaz felelet tagadó lesz. Vajjon az egyházak mai szenvedését lehet-e a Krisztus-szenvedésében való részesedésnek tekinteni? Félek, hogy a válasz itt is tagadó lesz. Ma igen sok esetben azért áll annyi akadály az egyház előtt, mert az egyház egyetlen igazi hivatását, Isten Igéjének szolgálatát elhanyagolta és idegen szolgálatokat vállalt. Hogy ez mennyire igaz, az mutatja, hogy a háborgatását nem örömmel, hanem félelemmel fogadja és nyomorúságai nyomán nem új erő, hanem ellanygulás következik. Az egyház annál erősebb, minél súlyosabb keresztet hordoz, mert az igazi egyház az evangélium ügyéért szenved az üldözést és minél inkább el akarják tőle az evangéliumot venni, annál inkább ahhoz menekül, tehát annál inkább megerősödik. Luther az igaz egyház egyik ismertetőjeléül a kereszthordozást tekintette. Valóban így is van. Az igaz egyház kereszthordozó egyház, az evangélium ügyéért szenvedő egyház. Az ilyen egyházban annyira ég az evangélium világot megítélő lángja, hogy

azt a világot minden áron ki akarja oltani.

Ne az egyházi élet legkülsőbb kérdéseinek ilyen vagy olyan megoldásában, vagy rendezésében keressük a menedéket mai súlyos helyzetünkben, hanem egyedül az Evangélium után való kérdésben és annak tiszta szolgálatában, mert így Isten vállalja a mi egyházunk védelmét és megtartását és a támadók megszegyenyítését. Nekünk hitet és reménységet csak Isten adhat. Hogy is legyen másképpen hitünk és reménységünk, mint általa. Minél inkább lefelé húz a világ, mi annál feljebb nézünk, minél inkább kifelé von a világ az egyházból, mi annál inkább befelé nézünk és így minden háborgatásunk nem pusztulásunkat, hanem épülésünket szolgálja. De csak éppen ebben az egy esetben. Különbösen csak pusztulunk és veszünk, mert a mi mennyei fejünk és Urunk nélkül akarunk egyház lenni.

—ő.

Tízéves találkozó a theológián.

Az 1926—27. tanévben végzett lelkészek június 3-án tartották tízéves találkozójukat. Mind a harmincnégyen életben vannak, kettő kivételével rendes lelkészi állást töltenek be, a találkozón mégis csak tizen jelentek meg. Az elmaradottak közül többen anyagi helyzetükkel mentették ki magukat. A jelenvoltak sem dicsekedtek e tekintetben. Inkább adósságaikkal. Nagy részük érzi a kongruacsökkentés következtében előállott nyomorúságot. A jövődőt gyermekeik nevelésének sötét gondja árnyékolja be. Alig volt, aki a tíz év alatt ne részesült volna feljelentésben és ne kellett volna magát a polgári hatóságok előtt tisztáznia, de minden esetben felmentést kaptak. Nagyon kedves volt, hogy egy évtársuk Jugoszláviából is eljött, hogy részesülhessen a találkozás örömeiben. Az egybegyűltek istentisztelet után a theologiai tanári kar jelenlétében számoltak be a lefolyt tíz évről és olvasták fel a távollévők jelentését. A konferencia sorrendjében pedig az erdélyi theologia utolsó tíz éve, a jugoszláviai egyház, a falu- és az ifjúsági munka, szórványmisszió, külföldi kapcsolataink kérdései vitáltak meg. Úgy a főtiszteletű püspök úr, mint dr. Gönczy Lajos theol. ig. a konferencián mindvégig jelen voltak és a megbeszéléseket hozzászólásaikkal mélyítették el. Felvetődött a kérdés, hogy nem lenne-e jobb az egyes évfolyamok tíz éves találkozó helyett azokat az évfolyamokat gyűjteni össze, melyek a theológián együtt voltak. A theologiai tanárikar és a kikerült lelkészek szorosabb kapcsolatának szüksége is kifejezésre jutott. Sok régi kedves emlék felelevenítése és a kérdésekkel való új szembenézés után meggazdagodva mentek szerte az alma mater visszajött gyermekei.

Oroszországban az új törvénytervezet megengedi a vallásos és vallásellenes propagandát egyaránt. A bezbozsnyik (istentelen) liga nagy oroszországi konferenciáján az elnök szomorúan jelentette, hogy minden vallásellenes propaganda ellenére az ifjúság 50 százaléka még mindig ragaszkodik hitéhez és látogatja az istentiszteleteket. Új módszerrel kell küzdeni a kereszténység ellen, mert növekvő vallásos érdeklődés tapasztalható annak ellenére, hogy 1935-ben 14.000 templomot zártak be és eddig 42.800 lelkészt végeztek ki, vagy pusztult el a koncentrációs táborokban. Római kath. templom 42 volt, ma egy sincs és a 800 protestáns (evangélikus) templomból csupán 3 van nyitva.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior
Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

MEGHIVÓ

az Erdélyi Református Egyházkerület 1937 július 5—11. napjain, Csombordon tartandó XIV. nyári fiú-lelkigyakorlataira.

Tudnivalók:

A lelkigyakorlat színhelye a csombordi gazdasági iskola.

Vasuti állomás Aiud—Nagyenyed.

Megnyitás július 5-én d. u. 1/25 órakor lesz. Tehát mindenkinek meg kell érkeznie legkésőbb eddig az időpontig. Étkezés kezdete 5-én este. Bezárás 11-én este. Visszautazás következő reggel. A konferencia résztvevői 12-én a visszautazással kapcsolatosan meglátogatják a szomszédos Marosújvár fűrdőhelyet.

Érkezésre legalkalmasabb vonatok: Kolozsvár felől indul 13:35, érk. 16:29; indul 7:12, érk. 9:49. Brassó felől indul 6:40, érk. 13:53. Marosvásárhely felől indul 12:58, érk. 16:29.

Napi ellátás díja 25 lej. Ezenfelül minden résztvevő fizet 25 lej részvételi díjat. Indokolt esetben némi segítyt is tudunk adni azoknak, akik a jelentkezésnél ezt külön kérik. Később beküldött segélykéréseknek nem tudunk eleget tenni. Minden résztvevőnek jelentkeznie kell legkésőbb június hó 25-ig Z. Nagy Béla utazótiktárnál, Ref. Theologia.

A résztvevők hozzanak magukkal polkrócot, két lepedőt, párnahajat, törülközőt, azappant, toalett felszereléseket, egy mély pléhtányért, vagy sajktát, legalább 1/4 liter őrartalmu pléhcsuprot, fűrdőruhát, játékszereket, hangszereket, fényképezőgépet, kést, villát, kanalat. Bibliánkat, egyházi énekes könyvünket, a Zengjen hálaének c. k-s énekes könyvünket se feledjük otthon. Ha még nem lenne meg, 10 lejért a helyszínen megvásárolhatjuk. A konferencián lesz iratterjesztés. Nagyon jó lenne, ha a csoportok a tagokat megbíznák, hogy itt a csoport számára vásároljanak könyveket, mert a lelkigyakorlaton a könyvekhez jutányosabban lehet hozzájutni.

Napirend: felkelés 7 órakor, reggeli 8 órakor, bibliaórák csoportosan 1/29—1/210-ig, előadás megbeszéléssel 1/211—12-ig, ebéd 1 órakor, fürdés, játék 1/23—5-ig, megbeszélés 5—1/27-ig, vacsora 7 órakor, utána imaóra, tábortűz, lefekvés 10 órakor.

Program:

Július 5. Hétfő. D. u. 1/25 kor: *Megnyitó áhítat* 5—1/27-ig: *Megbeszélés.* Felelősségem barátaimért. 8—1/29-ig: *Imaóra,* vasárnapi iskoláért. 1/29-kor: *Előadás.* Méliusz Juhász Péter.

Július 6. Kedd. 1/29—1/210-ig: *Bibliaóra.* Megigazító hit. (Róma 3: 21—26.) 1/211—12-ig: *Előadás megbeszéléssel.* Isten Igéjének valósága. 5—1/27-ig: *Megbeszélés.* Pályám legsúlyosabb kérdései (szakok szerint). 8—1/29-ig: *Imaóra,* külmiszióért. 1/29-kor: *Előadás.* Pázmány.

Július 7. Szerda. 1/29—1/210-ig: *Bibliaóra.* Örökéletet adó hit. (János ev. 3: 26.) 1/211—12-ig: *Előadás megbeszéléssel.* A hit. 5—1/27-ig: *Megbeszélés.* Mit tehet ifjúságunk a misszióért? 8—1/29-ig: *Imaóra,* ifjúsági munkák haladásáért. 1/29-kor: *Előadás.* Pál, mint misszionárius.

Julius 8. Csütörtök. $1/29-1/2$ -ig: *Biblióra*. Aki hisz, nem fut. (Ézsaiás 28: 16.) $1/211-12$ -ig: *Előadás megbeszéléssel*. Imádság. $5-1/27$ -ig: *Megbeszélés*. A nemi élet kérdései. $8-1/29$ ig: *Imóra*, nőszövevéért, diakonisszákért. $1/29$ -kor: *Előadás*. Moody.

Julius 9. Péntek. $1/29-1/210$ ig: *Biblióra*. Aki hisz, cselekszik is. (János ev. 14: 12.) $1/211-12$ -ig: *Előadás megbeszéléssel*. Szolgálat. $5-1/27$ -ig: *Megbeszélés*. A sáfárság. $8-1/29$ -ig: *Imóra*, leánymunkákért. $1/29$ -kor: *Előadás*. Rockefeller.

Julius 10. Szombat. $1/29-1/210$ -ig: *Biblióra*. A parancsolat vége. (I. Tim. 1: 5.) $1/211-12$ -ig: *Előadás megbeszéléssel*. A teljesség. $5-1/27$ -ig: *Megbeszélés*. A legsúlyosabb kérdéseim és kételyeim. $8-1/29$ -ig: *Imóra*, szeretetintézményeinkért, lelkészeinkért. $1/29$ -kor: *Előadás*. Keresztyén ifjúság a világon.

Julius 11. Vasárnap. $1/29-1/210$ -ig: *Biblióra*. Az úrvacsora. (I. Kor. 11: 23—29.) 10-kor: *Úrvacsoravétel az istentisztelet keretében*. Délután és este beszámoló, bezárás.

Jegyzet. Pénteken a sáfárok számára külön megbeszélések lesznek, perselyüket a sáfárok hozzák magukkal.

A XIV. nyári ifjúsági lelkigyakorlatokkal kapcsolatos szénior megbeszélések

PROGRAMJA:

Csombord 1937 július 8—10.

A megbeszélések általános tudnivalói azonosak az ifjúsági lelkigyakorlatokéval.

Julius 8. Csütörtök. *Biblióra*. Eleveelrendelés. (Római lev. 8: 28—30.) *Megbeszélés* d. e. és d. u. Hogyan munkálkodnak más egyházak az ifjúság között?

Julius 9. Péntek. *Biblióra*. Az egyház élete. (I. Kor. 1: 1—9.) *Megbeszélés*. D. e. Iparos és középiskolás ifjúságunk. D. u. Új törvényeink.

Julius 10. Szombat. *Biblióra*. Keresztyén reménység. (Római lev. 8: 18—27.) *Megbeszélés*. D. e. Búnik. Mit kell tennünk művelődésünkért? D. u. A SZO feladata az egyházban.

Az esti *előadások* együtt az ifjúsággal.

Maksay Albert szénior testvérünk és felesége házasságát az Úr Adám nevű kis fiúval áldotta meg.

Dr. Borbáth Samu és felesége Vajna Éva, szénior testvéreink házasságát Áron nevű kis fiúval áldotta meg az Úr. Tartsa meg az Úr mindkét kicsikét gondviselő kegyelmében.

Dr. Tavaszy Sándort, Szénior Osztályunk elnökét az Erdélyi Kárpát Egyesület egyhangú lelkesedéssel elnökévé választotta. Az egyre inkább erősödő egyesületre szép feladatok várnak társadalmi életünkben. Elnökünk új megbízatásában jelt nyertünk arra nézve, hogy az ő vezetése alá került mozgalmat mi is támogassuk.

Tanári képesítő vizsgát (capacitate) tettek ez év tavaszán a következő ref. tanárok és taoárnök: Szabó József (term.-rajz-földrajz), Szabó Árpád (fizika-kémia), Nagy Ferenc (természetrajz), Tóht Sándor (számtan-fizika), Debreczeni Sándor (magyar-román), dr. Jancsó Elemér (magyar), Vita Sándor (magyar), Horváth András (torna), Bakó Árpád (torna), Moldován János (rajz), Léber Margit (számtan-fizika), Báthory Margit (történelmi-földrajz). Így középiskoláinknak ismét módjukban áll néhány rendes tanári állást véglegesen betölteni.

László Dezső és Bíró Sándor testvéreink theol. magántanári vizsgát tettek. Isten áldása legyen a megszerzett diplomájukon.

Irodalom és Művészet

Sipos Géza: A spiritizmus az Ige fényében.

Turda-Torda. 39. kis 8° o. Ára 10 lei. Kapható kiadóhivatalunkban.

Több szempontból kell örömmel üdvözlönlünk Sipos Géza újabb füzetét. Mindenek előtt azért értékes alkotás, mert *igazi református felfogás szerint ítéli meg a spiritizmus spiritiszták nyilatkozatal alapján összeállított való képét*. Rövid pár oldalon nagyon tömören összefoglalja a tárgyat és annak minden vonatkozását határozottan érinti. Munkájából kiérzik a spiritizmusban élők, vagy afelé hajlók iránti szeretet, amellyel lelkeket szeretne menteni. Polemikus magatartásával nem theoretikus igazságok diadalért, hanem emberek megmentéséért küzd. Siposnak ez már a *harmadik megjelent dolgozata* ebből a tárgykörből. Ebből világosan látszik, hogy magát állandóan képezi egy sajátmagát létbevágóan érdeklő kérdésben. Ebben példát mutat arra nézve, hogy tulajdonképpen minden lelkipásztornak ki kellene választania a maga számára a szellemi életnek egyik határozott területét, hogy annak ismerete által magát abban a körben szakemberré tudja kiképezni. Az egyes szektákat, különleges szellemi irányzatokat éppen úgy vállalnia kellene valakinek, mint ahogy Sipos Géza a spiritizmus kérdésébe beledolgozta magát. Reméljük, hogy ebből a tárgykörből még újabb dolgozatokat is fogunk a szerzőtől olvasni. Külön dicséretet érdemel stílusa kifejező, erőteljes tömörségéért. A füzet olvasását és terjesztését nagyon ajánljuk, mert hitünk védelme szempontjából elsőrendű fontossága van. L. D.

Előzetes értesítés.

Alulírott több évtizedes evangélikatori tapasztalomból merített *Evangélikáló beszédvázlat*-aimból egy kötetnek kiadására határozottam magam, amely vázlatok thématikus dispoziciók formájában kiváltképen alkalmas segítségül vannak hivatva szolgálni vasárnapi iskolák, ifjúsági ker. egyletek, ref. nő- és leányszövetségek, valamint ref. presbiteri és férfiszövetségek vezetőinek, gyülekezeti diakonusoknak és diakonisszáknak, egyezőval mindazoknak, akik akár lelkészek, akár laikus gyülekezeti munkások, az igével szolgálni, vagy arról bizonyosságot tenni vannak hivatva. A 104 ó- és újszövetségi felolvasásra szánt bibliai rész és alapige témáját felélelő füzetnek, hogy az minél szélesebb körben elterjeszhető legyen, ára csak 40—45 lei körül lesz, ha megfelelő számú előfizelő jelentkezik.

Jelentkezéseket lehetőleg július 15-éig kérem lapunk kiadóhivatalába küldeni, ahová annak idején a példányok ára és póstaköltség küldendő lesz.

Atyafiságos üdvözléssel:

Kendilónán, 1937 június 15-én.

Dr. K. Tompa Arthur
lelkész.

A magyarországi egyetemes konvent felhívta a református lelkipásztorokat, hogy folyó évi június hó 6-án — a trianoni békeszerződés aláírását követő vasárnapon — a délelőtti tartott istentisztelet keretében igehirdetésükben és a nagy imádságban emlékezzenek meg az új határokon kívül élő magyar testvérekről, ez uton is ápolván és fejlesztvén az új határokon kívül élő magyarok közötti lelki egységet és testvéri közösséget.

A debreceni presbiterium elhatározta, hogy a Mester-uccai egyházrész számára templomot emel. A templom építését Tóth Lajos kályhámester adománya tette lehetővé, aki még életében egész vagyonát az egyházra hagyta, hogy a Mester-uccai templomtól abból felépítsék.

H I R E I N K

A budapesti református theologiai akadémia évzáró ünnepélyén Ravasz László püspök feltűnő beszédét mondott.

Ha címet akarnék adni e néhány szónak -- mondtam a püspök -- azt írnam fölé: Arccal a falu felé. A társadalom történetének egyik leglényegesebb kérdése a falunak és városnak egymással való viszonya. Ebből a szempontból meg lehet írni a művelődés történetét. A falu és város harca az egyháztörténetnek is egyik tengelye. A metropolitáság kifejlődése, a pápaság intézményének előállása mögött ez a harc áll. A pogány „paganus“ szó egykoriban azt jelentette: „falusi“. A szellemtörténetnek is lényeges kérdése pl. a protestáns városok története, mely a magyar szellemi életnek egyik nagy tényezője lett. Mikor annak idején Török Pál püspök a teológiát fel akarta helyezni Budapestre, a falusi és városi kálvinizmus mérkőzött egymással. Erdélyben sok püspökválasztásnál egyik fő szempont volt, hogy falusi vagy városi ember legyen-e a püspök? De a falusi és városi között soha ilyen erős nem volt a feszültség, mint most, amikor a magyar életnek egyik döntő kérdésévé vált ez. A budapesti, ma holnap 130-ezres kálvinizmus azt jelenti, hogy egy állandó vándorlás történik a főváros felé. Budapest körül, mint a hegy körül a homokgyűrűk, kálvinista néprétegek sorakoznak. A magyar falunak Budapest felé vándorlásában van egy kétségbeesett menekülés, élet és világság keresése a lehetetlenné vált helyzet előtt. A nagy háború előtt Amerikába vándorolt ki a mi népünk. Most ez a városba való tódulás is egy néma forradalom. Kétségbeesett sereg érkezik a városba, mert ez a vándorlás nem a város industrializálódása következtében történt, nem új életlehetőségek megnyílása miatt. A város megkevesébbé biztos életet ad, mint eddig tette, a falu pedig elnéptelenedik.

Ez az egész magyar életre, de református egyházi életünkre is kihat, mert a falusi nép a hajszálgöyökér a nemzeti élet fáján, amely bár dicstelenül, erejtve, észrevétlenül táplálja az egész fát. Ha a fa ágait letördelik, ha a sugarát elfűrészelik, újat növeszthet, leveleit, ágait elpusztíthatják, újra hajthat. Ha a hajszálgöyökérét megsemmisítik, akkor hiába bármi dísz a fán, hiába a májusi zápor, árvíz, a fa élő fejfává lett, lassú pusztulásra ítéltve.

A magyar földműves embert sokszor kipellengérezlik a földhöz való ragaszkodás miatt. De ha a magyar paraszt olyan kétségbeesetten nem ragaszkodott volna a földhöz, itt ma már nem volna Magyarország. A magyar nemesség eltűnt, nem ragadta meg ilyen erővel a magyar földet.

Valaha minden magyar nagyúr protestáns volt. Ma a magyar református főnemességből csak három-négy családot tudunk elszámolni. Odalett a magyar gentri. A Dunamelléken valaha olyan családok éltek, akiknek tagjai az egész megyén át a saját földjükön mehettek. Ez a magyar középnemesei sarj eltűnt. Hivatalnokai renddé lett. Más szerencsésebb országban a hivatalnok osztályt váltják át birtokos középosztállyá. Nálunk megfordítva történt. Ez nem történelmi osztály, munkás osztály már, amely nemzedékről-nemzedékre rekrutálódik. Nem is független, ereje elvész, ha bármikor a nemzeti szellemmel ellentétes kézbe kerül a hatalom. Ma még e szempontból a munkásosztályra nem lehet számítani, kalandos és kiszámíthatatlan, mint minden most alakuló, forrásban lévő osztály. Nincs más politikai alap, melyre nyugodt, fejlődésképes politikát lehet építeni, mint a magyar gazdasági társadalom, melyben az uralgó elem a reformátusság, éppen úgy, mint valaha a középnemességben volt. Ez a kisgazda társadalom ma már történelmi osztály, a magyar közélet garanciája, a legkeményebb, a legnyugodtabb, mindenekfelett a legtörzsközebben magyar.

Vajjon fogja-e az idő ennek a rétegnek kibontakozását biztosítani? Sok időt elmulasztottunk ennek a rétegnek megerősítésére. A születési versenyben lassan elmaradt. Az általános egyenlő és titkos választójog a tömegeknek biztosítja az uralmat, a szélsőségeknek lesz kedvezőbb, akik zászlókkal és keresztekkel vonulnak fel, vagy akik felgyújtják az elkeseredett tömegeket. A szélsőségek között nehéz helyzete lesz a józan, komoly, lehiggadt kisgazda társadalomnak, amely a mi gondjainkra van bízva, amelyeknek mi voltunk lelki vezetői. A református vallás ezen a földön a magyar gazdák vallása volt. A nemzeti szocializmus ködös és naiv fajelmélete mögött az az igazság, hogy a nemzetet ethnikumában lehet megtalálni. Irodalmi vonatkozásban ezt írunk régen észrevettük. Zenei vonatkozásban most jönnek rá. A nemzeti ethnikum megkeresése és megmutatása éppen a református lelkipásztorokra váró feladat. Egyik legkisebb egyház törekény egészségügyi lelkésze egy munkát hozott hozzám, amelyben az Ormánság népének ethnikuma tudományos módszerekkel teljesen fel van dolgozva. A finn Kalevala, a finn népi kultúra az alkalmazott protestantizmusnak egy érdekes kivirágzása. A teológián az ifjúságnak különös mértékben kell a falu felé fordulni. A budapesti teológiának nagy kísértése, hogy aszfalt-theologusokat neveljen. A kétszáz ezer városi kálvinista erősen megmutatja hatását, de budapesti utcáról idejönni és innen ismét a budapesti utcára menni vissza Igét hirdetni, nem helyes gazdálkodás. Nagy előnye a budapesti teológiának, hogy az ország szívében szélesebb látókört adhat és öntudatosabban vállalhatja a falu ismeretét és szolgálatát. A magyar népet a magyar faluban kell megismerni. Theologusok számára a vakáció helyes felhasználása ez. A legáció régen mulatság volt, aztán pénzszerzés, ma hivatás és alkalom. A nagykorúsi gyakorló év erre szolgál. A papokat nem fogja megtartani sem a kongrua, sem az egyházalkotmány, csak az, hogyha a népük számára nélkülözhetetlenek tudnak lenni. Ha nagy felfordulások idején azt mondja a nép: ezt a lelkészt nem engedjük el mitőlünk, mert nekünk hasznos, mint a kút, mint a gyertya, mint a pásztor. Ne nyugodjon a lelkipásztor, amíg a gyülekezet gyermekesége, ifjúsága, asszonyai, leányai, férfiai külön-külön megszervezve kezében nincsenek. Differenciálnia kell a lelkipásztori szolgálatot. Akkor gyógyul meg a magyar közélet, amikor a falu kivirágzik, amikor megszűnik a város felé való vándorlás. Budapest a káprázatok és a látszatok városa, a ragyogás és a fény mögött mérhetetlen nyomorúság van. A magyar élet akkor virágzik ki, amikor betonútak mennek a falvakba, amikor a magyar földművelő munkás a vihararokból, modern rabszolgaságból kiemelkedik, emberi méltósághoz jut, mint értelmes magyar ember a saját sorsát igazítja. „Arccal a falu felé“, ez a parancs most a református lelkipásztorok, mert ennek a drága szétszórt magyar vérnek minden cseppje drágább és értékesebb a világ összes kárbunkulusánál.

London egyik szegénynegyedében működik egy belmissziói intézmény, amely a király május 12-iki koronázását úgy ünnepelte meg, hogy annak emlékére 32.000 darab bibliát osztott szét a szegény családok között.

A német belügyminiszterium rendeletet bocsátott ki, amellyel a németországba törvényesnek elismert egyházak sorába iktatja az úgynevezett „Német Néptemplomot“, vagyis a német nemzeti egyházat. Az új vallás és egyház alapítója a nemzeti szocialista párt legrégebb tagjai sorából kerülnek ki. Vallásméltóik csak igen halvány kapcsolatot tart a keresztyénséggel. Alaptételük a vérségi hovatartozás és Istenfogalmuk a pantheizmus. Elvetik a megváltás és a bűnbocsánat tanát s Krisztust azért tartják összehasonlíthatatlan értéknek, mert meg-

győződésük szerint német eredetű árja volt, akinek igazi arculatát a destruktív szellemű zsidók és evangélisták torzították el, különösen pedig Pál rabbi (Pál apostol), aki egyébként csak bitorolta az apostoli címet.

A budapesti egyházmege a budapesti református háztartási alkalmazottak, vagy a vidékről a fővárosba jövő, helyet kereső leányok számára 16 személyt befogadó szép tiszta otthont rendezett be. Ez a Református Mártira Otthon IX. Török Pál ucca 4 sz. a. van. Egy-egy leány 15 napig tartózkodhatik az otthonban. Napi szállás reggelivel 50 fillér (kb. 15 Lei).

Franciaországban nagy a lelkészhiány. Az ország területén több mint 10.000 gyülekezet van lelkész nélkül.

A német hivatalos lap közli, hogy a kormány a csomagolópapir felhasználása tárgyában szigorú takarékosagra inti a kereskedőket és az iparosokat. Zsebben szállítható tárgyak egyáltalában nem csomagolhatók.

A budapesti református egyházmege folyó évi június 23-án megtartott közgyűlésén tárgyalta azt a kérdést: „*Fellehető-e a kereszt a most épülő külső lipótvárosi templomra?*“ Az előadói javaslat szerint az egyesített bizottság megállapítja, hogy a külső lipótvárosi egyházközség presbitériumának azt a határozatát, amelyben a keresztet, mint az egyetemes keresztény egyház jelvényét templomára feltétlenül óhajtja, nem rosszallhatja. Az egyházközség presbitériuma azonban — mondja tovább a javaslat — nem számolt az országos zsinatnak ebben a tárgyban leszögeezett álláspontjával, mely elvileg ugyanígy ítéli meg a kereszt jelvényét, de gyakorlatilag mégis tiltó rendelkezésként értelmezhető. A keresztnek, mint jelvénynek, ugyanis magyar református templomra való feltűzése Magyarországon nem hitnői kérdés, hanem felekezeti jelvény kérdése. A református egyház külső toronyjelvényét a csillagot választotta, egyébként pedig számos jelképe mellett a kereszt használatát mellőzte. A kereszt Magyarországon római katolikus jelvény, amely nemcsak religiozumot, hanem politikumot is fejez ki. A magyar református lélek a keresztben, mint jelvényben, a katolicizmus jelvényét érzi. Ezért a keresztnek, mint nyilvános jelvénynek használatbavétele a jelenlegi viszonyok között viszályt keltené, ezért az egyházmegei közgyűlés a külső lipótvárosi egyházközség presbitériumának határozatát, amelyben a templomépület csúcsára a kereszt feltételét határozta el, nem hagyja jóvá.

A közgyűlés a javaslatot magáévá tette.

Los Angelesben állították elő a világ legnagyobb bibliáját. Készítése 2 évig tartott, súlya 550 kg.

Komáromban, amely ezidőszert Csehszlovákiához tartozik, most tették le *Jóka Mór* szobrának az alapkövét. Az alapkövételénél jelen volt Hodzsa miniszterelnök is, aki az ünnepegyen magyarnyelvű beszédet mondott.

Itten említi meg, hogy Pozsonyban, amely város ma szintén Csehszlovákiához tartozik, az évekkel ezelőtt lebontott *Petőfi Sándor* szobrát, a város egyik legszebb terén újból felállítják.

Bulgáriában az utolsó népszámlálás adatai szerint 600.000 török él. Valamikor otthon volt számukra a bulgár föld, ma idegenek és vándorok rajta. Mindenki haza vágyik nagy Törökországba. Alig van török család, amelynek egy vagy több tagja már ki ne vándorolt volna Kemál birodalmába. Ez az álmok országa, ahol van munka, otthon és kenyér minden török számára. Esztendőről esztendőre kétszer-háromszor annyi ember jelentkezik a hazavándorlásra, mint az évenként engedélyezett létszám. A telepítés bizonyos tervszerint, kijelölt helyekre történik. Itt kapnak a visszavándorlók házat, földet, igásállatot. Ezek közé a bulgáriai kíván-

dorló törökök közé most küldi ki a budapesti egyházmege gyülekezeti munkásait, hogy ott, ahol még ma tilos az evangélium hirdetése, kezdődjön meg a mohamedán missziói munka.

Németország egyik elemi iskolájában a következő hiszekegyre tanították a növendékeket: „Hiszek egy Németországban, Isten e szeretett második fiában, aki maga is Isten s aki az északi ég alatt fogantatott, az Alpok és a tenger között született, akit a katolikusok és mammon hívei megkínóztak, megrágalmaztak, nyomorúságba taszítottak, akit a pokol minden ördöge összetört, aki évekig tartó kinszenvedés után feltámadt halottaiból, mint állam, mint faj s felmagasztosult abba a szellemi világba, ahol Eckerhardt, Bach és Goethe ül, testvére, a Názáreti mellett, a mindenható jobboldalán, ahonnan megváltóként fog lejönni ítélkezni a halottak és az élve eltemetettek fölött.“ Ezt a hiszekegyet minden gyermeknek könyv nélkül meg kellett tanulnia.

Magyarország lakosaiból 6.634.003 római kath. 1.813.162 református, 534.165 ág. h. ev., 201.093 gör. kath., 39.839 gör. kel., 444.567 izr. egyéb és ismeretlen vallású 21.490.

Budapesten 128.311 református lakik.

Amerikában 226 iskolában tanítják a magyar nyelvet.

A debreceni Kossuth-uccai református templom belsejét renoválták. A templom falaira sok vitára alkalmas adó, bibliai képeket festettek.

A román Államvasútak vezérigazgatósága 75 százalékos utazási kedvezményt engedélyezett 1800 olyan egyetemi hallgatónak, aki hajlandó a nyár folyamán a falvakat bejárni és ismeretterjesztő előadásokat tartani.

A debreceni református Theologus ifjúsági évzáró naggyűlése folyó évi június 13-án volt. A naggyűlés előtt úrvacsora osztással kapcsolatos istentiszteletet tartottak.

A kanadai albertai presbiterianus egyházmege superintendense Albertában Raymond székhelyvel lelkipásztort keres, aki mint misszionárius is működik. A jelenlévőt az albertai egyházmege viteti ki lakóhelyé-
lét Raymondig. Egyetlen kikötése, hogy komoly, hivatásának élő, a népet szerető lelkész legyen.

A rákosdi (Hunyad-megye) református egyházközség, melynek tagjai földmivesek és vasgyári munkások, folyó évi június 13-án avatta fel megújított templomát és két teljesen új harangját. Ez a kis gyülekezet 15 év alatt egy milliót meghaladó Leit áldozott egyházi celokra.

A pápai főiskola tiszteletbeli tanára Obbink H. Th. utrechti egyetemi tanár, Németalföld királynőjének udvari lelkésze folyó évi június 16-án tartotta meg szétfoglaló előadását Pápán.

A constantai református gyülekezetünknek egyelőre 5—6 családja vállalna nyaralókat. Azok, akik megelégednének egyszerű, polgári családoknál ltsza, megbízható és olcsó elhelyezkedéssel, írjanak mielőbb a következő címre: Parochia Raformată Constanța, Str. Scarlat Várnav 25.

A „Living Church“ összeállítása szerint, a földkerekségen a vallások a következőkben oszlanak meg: római katolikusok: 331,500,000, görög katolikusok: 144,000,000, kopt katolikusok: 10,000,000. A katolikusok száma összesen: 485,500,000. A protestánsok száma: 169,800,000, anglikánok: 37,100,000, keresztények összesen 692,400,000. Zsidók: 16,140,000, mohamedánok: 209,150,000, buddhisták: 150,180,000, a hinduk száma: 230,150,000. Konfucius hívei és taoisták: 350,650,000, sintoisták: 25,000,000, animisták: 135,620,000, különböző más vallások: 50,870,000. Nem keresztények összesen: 1.167,610,000.

Az Intervarsity Fellowship főiskolás evangéliumi világmozgalom ez évi Európa-konfrenenciája az 1934. évi oslói, 1935. évi stocholmi és 1936. évi helsinki konfe-

rencia után Londonba került volna rendezésre, azonban az angol egyetemi hallgatók azzal mondtak le rendezési jogukról, hogy a konferencia az ők költségükön a kontinensen és pedig Budapesten legyen 1937 szeptember 7—13 napjain.

Közelebbi felvilágosításokat Karsay Gyula okl. közgazda ad Budapest VII. Hársfa út 59 b. sz.

Az Élet és Munka (Life and Work) mozgalmanak konferenciája július 12—26. napjain Oxfordban, a Hit és Egyház (Faith and Order) konferenciája pedig Edinburghban lesz augusztus 3—18. napjain. Az Erdélyi Református Egyházkerület ezeken a konferenciákon Maksay Albert ref. theol. tanár fogja képviselni.

A földesi (Magyarország) gyülekezet kebelében 5 esztendeje működő IKE ifjúsági otthon létesítését határozta el. E célból az ifjúsági otthon létesítéséhez szükséges 5000 drb. nagyméretű téglát maguk állították elő. Meg kell említeni, hogy ennél a téglavetésnél is beteljesült a bibliai igazság: „a senkiket választotta ki Isten, hogy a valakiket megszégyenítse”. Ugyanis ebben az országos példát adó munkában a „szegényebb” fiúk vettek részt. Mert ők alkotják a református ifjúsági egyesületet. Gazda fiú elvétve, ha akad köztük.

A francia reformátusok országos gyűlése, a szabadegyház indítványára kimondta, hogy az egyházhoz való tartozáshoz nem elegendő, ha valaki beleszületik abba, hanem személyesen is vallást kell tenni az Úr Jézus Krisztusról, valamint fogadást arra, hogy az egyháznak burgó, kegyes és élő tagja lesz.

A magyarországi Országos Református Presbiteri Szövetség ez év augusztus havában országos konferenciát tart Székesfehérváron.

A debreceni presbiterium elhatározta, hogy Balta Dézsó ref. püspök emlékét megfelelő emlékművel örökíti meg.

Budapesten az Internacional Hebrew Christian Alliance (Nemzetközi Zsidó-Keresztény Szövetség) folyó évi július 5—10 napjain tartja meg nagyjelentőségű konferenciáját, melyet három évenként szokott megtartani.

Az európai mohamedánok kongresszusa, amely legutóbb 1935-ben Genfben ülésezett, megállapította, hogy Nagybritanniában hetenként 7—8 személy tér át a mohamedán hitre.

A németországi nemzeti szocialista párt braunschweigi szervezetének nagygyűlésén a főcsoportvezető hosszabb beszédet tartott *Korunk német nőjéről*. Mindekelőt a horogkeresztes női ideált vázolta.

Ne a rúzs, hanem a sportteljesítmények és az anyaság jellemezzék a német asszonyt — mondotta.

Szakítani kell a felesleges szépségápolási eszközökkel és a haj mesterséges megszoktatásával. A festett szőkecsig úgysem jelenti azt, hogy valamely nő az északi fajhoz tartozik.

— Az SA és SS tagjainak feleségei — folytatta — ne arra törekedjenek, hogy szépen táncoljanak, mert jól táncoló nőkkel nem vesszük előbbre Németország ügyét. Németországnak olyan nőkre van szüksége, akik sportteljesítményekkel tanúsítják egészségüket, amely azután alkalmasabbá teszi őket az anyaság hivatásának teljesítésére. A sportszerek sokkal fontosabbak a német nő számára, mint a rúzs.

Az amerikai protestáns felekezeteknek 27 millió tagja van. Templomaikban 70 millió ülőhely található. A rom. kath. egyháztagok száma 17 millió, templomaiban 7 millió ülőhely van.

A Harmadik Birodalom és a katolikus egyház konfliktusa egyre szélesebb mederbe terelődik. Göbbels propagandaügyi miniszter utóbbi időben tartott beszédei rendkívül elmérgesítették a mai német rezsim és a Vatikán viszonyát. A német katolikus püspökök közös pásztorlevélben ismertették híveikkel az úgynevezett „erkölcspercek” kérdését és kemény hangon válaszoltak

Göbbels állításaira.

A püspöki kar pásztorlevele, amelyet németország összes katolikus templomaiban felolvastak, a következőképpen hangzik:

„A népfelvilágosítás és propagandaügyi minisztere május 28-án kijelentette, hogy a katolikus papok és szerzetesek ellen indított erkölcspercek nem egyes sajnálatos esetekkel vannak kapcsolatban, hanem a Harmadik Birodalom egy általános erkölcsi züllést kénytelen megállapítani, olyan erkölcsi süllyedést, amely nem igen fordult elő az egyetemes kultúrtörténetben. A propagandaügyi miniszter úr azt mondotta, hogy az a sok ezer eset, amely eddig az igazságszolgáltatás elé került, csak töredéke az erkölcs elleni bűncselekményeknek. A német püspöki kar fölszólította a különböző egyházi hatóságokat, hogy közöljék vele az erkölcspercekbe keveredett papok, szerzetesek és apácák számát. Németországban több mint százezer szerzetes és apáca található. Hogy ezek közül hányan szerepeltek az eddigi perekben, azt nem lehet még megállapítani. Ami azonban a világi papokat illeti, le kell szögeznünk, hogy 21.461 papból csupán 49 ellen folytattak eljárást. Ezek közül 21-et elítéltek, 28 ellen még nem fejeződött be a pör. Megállapítottuk azt is, hogy 4174 szerzetes közül 9 ellen indult eljárás, egyet elítéltek, 8 ügye még nem nyert befejezést. Így tehát 25.634 egyházi személyt figyelembe véve, az elítélt papok és szerzetesek száma nem éri el az egynegyed százalékot sem. A püspöki kar egyébként elhatározta, hogy az erkölcspercekben elítélt papok ügyeit egyházi szempontból is vizsgálat alá veszi és a vétkesekkel szemben káronjogi megtorlást is alkalmaz.”

Nagy feltűnést keltett Gallen münsteri püspök prédikációja is. A püspök prédikációjában elmondotta, hogy meg kellett szüntetni az összes német egyházi közlőnyök megjelentetését, mivel a propagandaügyi minisztérium a papok és szerzetesek erkölcsperceivel kapcsolatban olyan kényszercikknek a leközlését követelte, amely az egyház tekintélyének lebecsülését tartalmazta.

— Gyavaság és a hívek megtévesztése lett volna — mondotta Gallen püspök — ha megengedtük volna ennek a közleménynek a megjelenését.

A megtagadásnak az lett a következménye, hogy a propagandaügyi minisztérium elrendelte az egyházi közlőnyök beszüntetését.

— Ami a katolikus vallásoktatást illeti — folytatta a püspök — a hatóságok lehetetlenné tették számomra, hogy ezt ellenőrizzem.

A münsteri katolikus iskolákban olyan tanszemélyzetet alkalmaztak, amelynek tagjai a pápa és az egyház ellen izgatnak, sőt, ki is léptek az egyház kötelességéből.

Az Angriff, amely tudvalevően Göbbels propagandaügyi miniszter szócsöve, heves támadást intéz Innitzer bécsi hercegérsek ellen, aki kritizálni merte azokat a németországi erkölcsperceket, amelyekkel a Harmadik Birodalom a katolikus papság tekintélyének lerombolására törekszik.

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.

Nyomatott a „Grafica” könyvnyomdában, Cluj.